

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

факультет політичних наук

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

кафедра історії

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри історії

_____ І. С. Міронова

“ _____ ” _____ 20__ року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти

магістр

(ступінь вищої освіти)

на тему:

**ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КОРОЛІВСТВА ШВЕЦІЯ
НАПРИКІНЦІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.**

Керівник:

д. ю. н., доцент

Підберезних Інна Євгенівна

(вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Рецензент:

директор Центрального державного

архіву вищих органів влади та

управління України,

д. і. н., професор

Левченко Лариса Леонідівна

(посада, вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Виконав:

студент VI курсу групи 634 М

Галкін Роман Дмитрович

(П.І.Б.)

Спеціальності: 032 «Історія та археологія»

(шифр і назва спеціальності)

Миколаїв – 2023 рік

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет, відділення

факультет політичних наук

Кафедра, циклова комісія

кафедра історії

Рівень вищої освіти

другий (магістерський)

Спеціальність

032 «Історія та археологія»

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри історії

_____ І. С. Міронова

“ _____ ” _____ 20__ року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Галкіну Роману Дмитровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи): Зовнішня політика Королівства Швеція наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

керівник проєкту (роботи): Підберезних Інна Євгенівна, д.ю.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від
«22» вересня 2022 року № 167

2. Строк подання студентом проєкту (роботи): «07» лютого 2023 року

3. Вихідні дані до проєкту (роботи): вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел та літератури, додатки (якщо є).

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): згідно з планом дипломної роботи магістра.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):
не планується

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Підберезних І. Є.		
Розділ 1	Підберезних І. Є.		
Розділ 2	Підберезних І. Є.		
Розділ 3	Підберезних І. Є.		
Висновки	Підберезних І. Є.		

7. Дата видачі завдання: 26.09.2022**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вступ до дипломної роботи	жовтень 2022	
2	Розділ 1. Стан наукової розробки проблеми	жовтень 2022	
3	Розділ 2. Зовнішня політика Шведського королівства на початку постбіполярної епохи	листопад 2022	
4	Розділ 3. Шведська геополітика на початку ХХІ ст.: переоцінка доктрини про нейтралітет	листопад 2022	
5	Висновки	грудень 2022	
6	Переддипломна практика	23.01 – 05.02. 2023	
7	Оформлення списку використаних джерел та літератури	січень 2023	
8	Попередній захист	02.02.2023	
9	Рецензія на дипломну роботу	07.02.2023	
10	Захист дипломної роботи	21.02.2023	

Студент

(підпис)

Галкін Р. Д.

(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи)

(підпис)

Підберезних І. Є.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМИ	11
1.1. Історіографія проблеми.....	11
1.2. Джерельна база дослідження.....	28
1.3. Методологія та методи дослідження	33
РОЗДІЛ 2. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ШВЕДСЬКОГО КОРОЛІВСТВА НА ПОЧАТКУ ПОСТЫПОЛЯРНОЇ ЕПОХИ	40
2.1. Міжнародне становище країни у першій половині 90-х рр. ХХ ст.: проєвропейський курс і зближення з НАТО	40
2.2. Арктичний вектор: його роль та місце у зовнішній діяльності Швеції наприкінці ХХ-на початку ХХІ ст.	
2.3. Значення Балтійського регіону у зовнішньополітичній діяльності Швеції.....	51
РОЗДІЛ 3. ШВЕДСЬКА ГЕОПОЛІТИКА НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.: ПЕРЕОЦІНКА ДОКТРИНИ ПРО НЕЙТРАЛІТЕТ	57
3.1. Особливості відносин Швеції з Європейським Союзом та НАТО на початку ХХІ ст.	
3.2. Вплив російсько-української кризи 2014 р. на зовнішню політику Стокгольму.....	62
3.3. Кінець епохи шведського нейтралітету у зв'язку з повномасштабним вторгненням російсько-терористичних військ в Україну.....	67
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	80
ДОДАТКИ	94

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЄС – Європейський Союз

МЗС – Міністерство закордонних справ

НАТО – Організація Північноатлантичного договору

ОБСЄ – Організація з безпеки і співробітництва в Європі

РБЄР – Рада Баренцевого/Євроарктичного регіону

АР – Арктична рада

РДБМ – Рада держав Балтійського моря

РФ – Російська Федерація

СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік

США – Сполучені Штати Америки

ТНК – Транснаціональна корпорація

ЄВС – Європейська валютна система

ООН – Організація Об'єднаних Націй

СДРПШ – Соціал-демократична робітничка партія Швеції

ПЗМ – програма НАТО «Партнерство заради миру»

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Зовнішня політика (як категорія історичної науки) є невід’ємною частиною комплексних наукових знань, що допомагають зрозуміти загальний характер діяльності конкретної держави на міжнародній арені. В умовах побудови глобалізованого світу це надзвичайно важливо.

З першої половини XIX ст. і до недавнього часу Швеція представляла собою нейтральну державу, що на зовнішньополітичному рівні дотримувалась принципу воєнного неприєднання та зберігала статус позаблоковості. Однак з закінченням холодної війни та початком постбіполярної епохи на початку 90-х рр. XX ст. Стокгольм поступово почав відходити від традиційного для себе міжнародного курсу. Наприкінці XX – на початку XXI ст. постанови шведського уряду закріплювали позаблоковий статус країни, однак в реальності зовнішньополітичні тенденції Королівства мали діаметрально протилежний характер. Залізним підтвердженням цього є прискорена євроінтеграція Швеції та поетапне зближення з Північноатлантичним альянсом, що, по суті, суперечило багаторічній доктрині про нейтралітет.

Найбільш пріоритетним напрямком зовнішньої політики Швеції на сучасному рівні є розвиток міждержавних відносин у Балтійському регіоні. Проте активним супротивником цього виступає Російська Федерація, яка шляхом агресивних провокацій дестабілізує зовнішньополітичний клімат не лише прибалтійських країн, а й безпосередньо Швеції. Цей фактор вимагав від Стокгольму рішучих дій, які вилилися у активне співробітництво з НАТО через участь у спільних воєнізованих навчаннях блоку. Фактично, вже тоді вибір Швеції був очевидним.

Однак вагомим поштовхом до остаточної відмови країни від нейтралітету стали події на території України. Вторгнення російських терористичних військ в Україну всерйоз похитнуло систему міжнародної безпеки у Східній Європі, що змусило Швецію замислитись над архітектурою національної оборони, а

пізніше – висловити бажання щодо вступу в Альянс. Заявка Швеції на інтеграцію до НАТО поклала кінець майже 200-літній епосі нейтралізму. Тож, на прикладі новітньої зовнішньої політики Швеції надзвичайно актуальним постає наступне:

- кардинальна зміна колишніми нейтральними країнами власних стратегічних курсів через наявність військової загрози з боку РФ;

- та подальше зближення з воєнно-політичним блоком НАТО для посилення заходів щодо регіональної безпеки.

Необхідність вивчення новітніх тенденцій у зовнішній політиці Швеції для українського досвіду можна сформулювати у таких тезах:

- спільність українсько-шведських історичних відносин;
- перспектива налагодження міцних дипломатичних зв'язків зі Стокгольмом;
- визначення регіону Північної Європи як надійного партнера України на шляху до євроінтеграції.

Для України шведські напрацювання можуть стати у нагоді в процесі вибудовування та розвитку власного зовнішньополітичного кредо.

Об'єктом дослідження є зовнішня політика Швеції наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Предметом дослідження є особливості формування шведського зовнішньополітичного курсу та його докорінної зміни у постбіполярний період.

Мета дипломної роботи полягає в комплексному аналізі та порівнянні історичних фактів і причинно-наслідкових зв'язків, які вплинули на поступову трансформацію зовнішньополітичної доктрини Швеції наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Для реалізації поставленої мети сформульовано такі **завдання**:

- визначити стан наукової розробки проблеми;
- оцінити місце Шведського Королівства в системі міжнародних відносин наприкінці холодної війни;
- визначити причини шведської євроінтеграції;

- проаналізувати мотиви зародження шведсько-північноатлантичного партнерства;
- розкрити сутність та перспективи арктичного напрямку зовнішньої політики держави;
- осмислити значення Балтійського регіону у шведській геополітиці;
- визначити російсько-українську війну 2022 р. як безпосередній фактор вступу Королівства до НАТО та завершення епохи шведського нейтралізму.

Хронологічні межі дослідження охоплюють кінець ХХ – початок ХХІ ст. (з 1991 р. до сьогодення). Нижня межа – 1991 рік. У 1991 році сталася серйозна геополітична катастрофа у вигляді розпаду Радянського Союзу, що, фактично, понесла за собою руйнацію біполярного устрою світу та поклала кінець холодній війні. У цей час відбулося повне перезавантаження світу, що проявилось у зміні зовнішньополітичних курсів деяких європейських держав та загальної трансформації міжнародних відносин. Швеція, у цьому контексті, не є виключенням. 30 років – надзвичайно малий в історичному вимірі проміжок часу, але і цього достатньо, щоб повністю переглянути та видозмінити власну зовнішньополітичну доктрину. Верхня межа – сьогодення у широкому його розумінні. До прикладу, на фоні повномасштабного російського вторгнення в Україну у 2022 році, Стокгольм остаточно вирішив вступити до Північноатлантичного Альянсу. Таке рішення завершило епоху «нейтральної» Швеції. Умовно, цю подію ми будемо розглядати як верхню хронологічну межу, оскільки цей крок з боку Королівства став справжнім резонансом у новітній шведській історії.

Територіальні межі роботи охоплюють кордони Шведського Королівства в сучасних адміністративно-територіальних межах упродовж окреслених хронологічних рамок.

Методологічна основа дослідження обумовлена його предметом та завданнями. Праця ґрунтується на комплексі сучасних підходів, принципів і методів історичного пізнання. Сукупне їх поєднання спрямоване на всебічне й об'єктивне висвітлення явищ, подій і фактів та дозволяє у повній мірі

відтворити загальну картину зовнішньополітичної діяльності Шведського Королівства наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Міждисциплінарний характер роботи потребував застосування науково-методологічного апарату в рамках політичного, соціально-економічного та географічного напрямків.

Важливе значення для дослідження мають принципи наукового пізнання: історизму, об'єктивності, всебічності, комплексності, системності, взаємозв'язку та конкретності.

У роботі було застосовано такі методи дослідження: загальнонаукові (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення); спеціально-історичні (історико-генетичний, історико-порівняльний, історико-системний); статистичні; джерелознавчі.

На теоретично-експериментальному рівні використовуються методи вивчення і узагальнення, формалізації, аналізу та абстрагування.

На практичному рівні метод спостереження дозволяє зібрати фактичний матеріал, що висвітлює реалізацію зовнішньополітичної діяльності Швеції, яка, у свою чергу, виражається у датах, подіях, реакції та діях провідних державних діячів, відповідальних за проведення курсу зовнішньої політики держави.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у міжпредметному характері даного дослідження: всебічний аналіз політичних процесів новітньої шведської історії відбувається через призму таких наук – історії, політології, соціології, економіки, географії та культурології. Широке використання здобутків даних галузей знань дозволяє краще зрозуміти зовнішньополітичні процеси Швеції у зазначений період.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх раціонального застосування у процесі поглибленого вивчення зовнішньої політики Швеції наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Деякі аспекти цього дослідження можуть представляти інтерес з точки зору подальшого розвитку дипломатичних контактів України в північноєвропейському напрямі.

Апробація результатів дослідження. Окремі аспекти даної теми доповідалися на Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні пріоритети розвитку науки, освіти та суспільства» (2022), Міжнародній конференції «Україна і Європа: спільність історичної долі (ціннісний аспект)» (2022) та надруковані у фаховому науковому виданні:

- Галкін Р. Д. Арктичний вектор у геополітичній діяльності Швеції наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. // Міжнародна науково-практична конференція. «Стратегічні пріоритети розвитку науки, освіти та суспільства»: тези. Полтава: Вид-во ЦФЕНД, 2022. С. 29-30.

- Галкін Р. Д. Sweden and russian-ukrainian war 2014-2021: the reaction of the political elites and the action of approximation with NATO // Міжнародна конференція в рамках міжнародного проекту Erasmus+ за напрямком Jean Monnet «Implementation of European values as a basis of democracy in Ukraine»: тези. Миколаїв: Вид-во ЧНУ імені Петра Могили, 2022. С. 76-77.

- Підберезних І. Є., Галкін Р. Д. Політика національної безпеки Королівства Швеція: історико-правовий контекст // Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 3. С. 172-177.

Структура дипломної роботи побудована за предметно-хронологічним принципом та відповідає поставленій меті і визначеним завданням. Складається з переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів основної частини (9 підрозділів), висновків, списку використаних джерел та літератури і додатків (15 позицій). Загальний обсяг роботи становить – 103 сторінки, із них основного тексту – 79 сторінок, список використаних джерел та літератури – 13 сторінок.

РОЗДІЛ 1

СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМИ

1.1. Історіографія проблеми

Тема даного дослідження має чітко визначені історико-хронологічні рамки: кінець ХХ (1990-ті рр.) – початок ХХІ ст. (включаючи сьогодення). Відповідно, у ході написання роботи нас цікавитиме увесь арсенал як зарубіжної, так і вітчизняної історіографічної бази, що створювався протягом більш як тридцяти років. З точки зору класичних історичних досліджень – це досить короткий проміжок часу. Однак за ці десятиліття з'явилося чимало фахових наукових робіт, в яких досконало вивчається зовнішньополітична діяльність Шведського королівства у вказаний період.

Складність аналізу історіографічної бази полягає в двох нижчезазначених тезах: значна політизованість теми та превалювання зарубіжної історіографії над вітчизняною.

Цілком зрозуміло, що тема, яка стосується безпосередньо політичних питань, не може бути не політизованою априорі. Саме тому, під час огляду наукової літератури з даного питання слід звертати увагу на те, яку державу представляє науковий діяч, наскільки об'єктивно він інтерпретує факти та чи мають наукову цінність його умовиводи.

Аналіз літературних напрацювань з обраної теми включатиме:

- визначення загального стану наукової розробки проблеми як у роботах зарубіжних вчених, так і на сторінках наукових робіт вітчизняних істориків;
- виокремлення основних напрямків зовнішньої політики Швеції, що вивчаються науковцями (стратегія зовнішньополітичного курсу держави, оборонні, економічні, правові ті інші види міжнародних взаємозв'язків);
- розкриття загальної суті наукових дискусій, що виникли серед істориків у процесі вивчення поданої теми.

Традиційно, розпочнемо огляд тематичної літератури через призму **зарубіжної історіографічної бази**. У першу чергу, до іноземних наукових

робіт, що розкривають зовнішньополітичний вектор діяльності Швеції наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. слід віднести монографії, статті та інші види наукових праць європейських вчених.

Серед фундаментальних робіт слід звернути увагу на монографію шведського історика Д. Е. Грема¹, де автор розкриває зовнішньополітичну лінію держави довжиною у 210 років. За цей відрізок часу Швеція поступово видозмінила доктринальну програму у сфері міжнародних відносин. Досліджуючи сукупність територіально-географічних, економічних, політичних, правових та інших факторів, які вплинули на розроблення зовнішньополітичної стратегії Швеції на зламі двох століть, автор доходить висновку, що упродовж 1990-х рр. у Королівстві відбулася так звана революція, яка понесла за собою неухильну європеїзацію шведського суспільства.

Останнім часом у роботах європейських вчених дедалі частіше фігурує тема так званої «феміністської зовнішньої політики» Швеції. Так, питання гендерності в системі міжнародних відносин Королівства порушується у роботах таких шведських дослідниць, як Ніко Едвардс², Сари Куово³, Карін Аггестам, Анніки Бергман Розамонд та Ельзи Хедлінг⁴.

Польський дослідник Р. М. Чарний⁵ аналізує процес переходу Швеції від традиційної для себе політики «нейтралізму» до політики так званої «міжнародної солідарності».

До переліку іноземних видань, що висвітлюють зазначену тему, слід віднести деякі наукові роботи російських дослідників. Абстрагуючись від доволі напруженого характеру українсько-російських політичних відносин зазначимо, що в РФ успішно провадить наукову діяльність Московський державний інститут міжнародних відносин МЗС Російської Федерації, зокрема

¹ *Eddie G. D. Swedish Foreign Policy, 1809–2019. New York, 2020. 424 p.*

² *Edwards N. Identity and Foreign Policy: Competing Narratives in Swedish State Autobiographies // E-International Relations. 2021. P. 1–9.*

³ *Kouvo S. A. Challenging Agenda for Troubled Times: The Swedish Feminist Foreign Policy // Retfaerd. 2019. № 4. P. 65–88.*

⁴ *Aggestam K., Bergman A., Hedling E. Feminist digital diplomacy and foreign policy change in Sweden // Place Branding and Public Diplomacy. 2021. P. 1–11.*

⁵ *Czarny R. M. Sweden: From Neutrality to International Solidarity. Switzerland: Springer International Publishing 2018. 311 p.*

Інститут міжнародних досліджень. При цьому, в науково-дослідному центрі діє потужний підрозділ – Центр європейських досліджень, частина співробітників якого займається питаннями зовнішньої політики країн Північної Європи, до складу яких входить Швеція. На фоні цього було б недоречно вважати російську історіографічну базу з даного питання слабкою і позбавленою наукової новизни, оскільки чимала кількість напрацювань, без перебільшення, заслуговують на увагу. Такий інтерес до політики країн Північної Європи з боку російських вчених не є чимось дивним, адже Росія – серйозний геополітичний гравець на міжнародній арені, що прагне поширити сферу власного впливу на різні куточки світу і північноєвропейський регіон, у даному випадку, не є виключенням. Принаймні через це варто проаналізувати здобутки російської історіографії з даного питання з метою повного розуміння стану наукової розробки проблеми.

У 2001 р. видавництвом Шведського інституту при співпраці з відділом культури та інформації Посольства Швеції в Росії опубліковано достатньо інформативне видання під авторством російських журналістів К. Іванова та О. Смірнова⁶. І хоч дана робота має радше публіцистичний, аніж науковий характер, все ж, у ній широко розкриваються практично всі сфери життя шведського суспільства, в тому числі – сфера зовнішньої політики. Автори книги у доступній формі оповідають про історію, політичну систему, економіку, екологію та культуру Шведського королівства. Зовнішню політику Швеції на зламі століть автори сформулювали у декількох пунктах:

- після розпаду СРСР та закінчення холодної війни Швеція зберегла близький для себе курс нейтралітету;
- проте вступ держави у 1995 р. до складу ЄС прямо суперечив шведській політиці неприєднання;

---

⁶ *Иванов К., Смирнов А.* Всё, что вы хотели знать о Швеции. Стокгольм: Издание Шведского института в сотрудничестве с отделом культуры и информации Посольства Швеции в России, 2001. 285 с.

- разом з тим, Швеція, як і раніше, не збирається брати на себе будь-які зобов'язання військово-політичного характеру з метою забезпечення незалежних маневрів у проведенні оборонної політики;

- співробітництво Швеції з ЄС в рамках зовнішньої політики полягає, насамперед, у проведенні спільних гуманітарних та миротворчих операцій в гарячих точках світу.

Крім цього, значна увага в даній роботі приділена міжнародному співробітництву Швеції і Росії. Автори стверджують, що країни Балтії ведуть постійний діалог з РФ, який будується, в основному, на вирішенні конфліктних питань у регіонах, проблем ядерної безпеки, екологічного співробітництва тощо.

Більш серйозним на фоні попередньої роботи виглядає науковий доробок Ю. С. Дерябіної та Н. М. Антюшиної⁷. Як видно з назви видання, робота присвячена країнам Північної Європи загалом, однак особливостям зовнішньої політики Швеції тут приділяється чимала увага.

У роботі виділено основні аспекти, на які направлено дослідження: місце Північної Європи у світі: природні ресурси, питання двосторонніх відносин; соціально-економічні процеси у північноєвропейському регіоні; культурно-інноваційні феномени країн Північної Європи; військово-політична ситуація у регіоні.

Автори критикують неоднозначність та суперечливість так званої політики «неприєднання» Шведського королівства у питаннях оборонної безпеки. На їх думку, упродовж 1990-х рр., в залежності від тої політичної сили, що перебувала при владі, формулювання зовнішньополітичного курсу Шведського королівства постійно змінювалось, перебуваючи у стані динаміки. Однак наприкінці 1990-х рр. у шведському векторі оборонної безпеки з'явилася більш-менш зрозуміла концепція так званих «опцій», що передбачає допущення різноманітних варіантів розвитку політики оборони. Таким чином, правлячі

---

⁷ Дерябина Ю. С., Антюшина Н. М. Северная Европа. Регион нового развития. Москва: «Весь мир», 2008. 508 с.

кола Стокгольму дали зрозуміти, що у разі військової небезпеки будуть діяти в залежності від обставин.

Здебільшого, зовнішньополітичний курс ґрунтується на природно-географічному потенціалі, який та чи інша держава має в своєму розпорядженні. З точки зору географічного положення – Швеція розміщується на півночі Європи, простягнувшись територією Скандинавського півострова. Територіальна близькість держави до Арктичного регіону зумовлює побудову стратегії щодо його освоєння та використання у ресурсних цілях. Виходячи з цього, доволі цікавим виглядає той факт, що серед російських науковців надзвичайно популярною темою дослідження є саме арктичний вектор політики Шведського королівства. Пояснити це можна наступним чином:

- безпосередня близькість Росії до Арктичного регіону;
- розглядання Арктики у якості альтернативної ресурсної «житниці»;
- перспектива шведсько-російського співробітництва у сфері освоєння і використання ресурсного потенціалу даного регіону;
- передбачення можливих конфліктних сценаріїв між двома державами на цьому фоні.

В. В. Дзюбан акцентує увагу на науково-дослідницькій політиці Швеції в Арктиці на початку ХХІ ст. Незважаючи на те, що королівство не має виходу до Північного Льодовитого океану, все ж таки, Швеція:

- є членом Арктичного Союзу та інших регіональних організацій, що займаються проблемами зміни екології у регіоні;
- у 2011 р. прийняла Арктичну стратегію, де чітко зазначено, що держава у регіоні буде працювати у трьох напрямках: спостереження за зміною клімату – здійснення економічної діяльності помірним чином – покращення умов життя корінного населення;
- держава робить все для того, аби Арктика залишалася зоною низької політичної напруги⁸.

---

⁸ Дзюбан В. В. Арктическая политика Швеции и ее перспективы // Архонт. 2019. № 6 (15). С. 10–16.

Дослідник А. А. Ковальов вважає, що активний прояв Швеції до Арктики пов'язаний виключно з двома аспектами: зміною клімату і цілісною безпекою у регіоні. Враховуючи особливості політичного «нейтралізму», який є характерним для зовнішньої політики Швеції, автор зазначає, що перспектива вступу королівства до НАТО найближчим часом є малоімовірною, однак оборонне співробітництво з Альянсом є достатньо відкритим. Проявляється це, як правило, у спільних військових навчаннях, уніфікації збройних сил тощо⁹.

Аналізуючи текст шведської арктичної стратегії та інші міжнародні зобов'язання, до виконання яких залучено королівство, А. Б. Гехт і І. А. Цверіанашвілі доходять наступних висновків:

- для Швеції Арктика не є ключовим регіоном у зовнішній політиці та багатосторонньому співробітництві;
- найважливішими завданнями для держави постають стратегії соціально-економічної і політичної інтеграції у Скандинавії та ЄС;
- можливості впливу на соціально-економічну та екологічну ситуації в Арктиці для Швеції є доволі обмеженими, оскільки держава не має прямого виходу до Північного Льодовитого океану¹⁰.

Дослідник М. О. Кондратов влучно зазначає, що «сектор енергетики є одним із центральних і динамічних елементів, який пов'язує Північну Європу і Росію»¹¹. Саме тому серед російських вчених тема арктичного вектору зовнішньої політики Швеції є чи не найактуальнішою з-поміж інших, оскільки даний регіон рясніє не відновлювальними джерелами енергії і, безсумнівно, представляє інтерес для обох країн.

Відходячи від суто північного напрямку зовнішньої політики Швеції, зосередимось детальніше на політичних відносинах королівства з Європейським Союзом та НАТО зокрема. Справа в тому, що після закінчення

⁹ Ковалев А. А. Геополитическая активность в Арктике стран Северной Европы и их оборонные программы // Международные отношения. 2020. № 3. С. 1–16.

¹⁰ Гехт А. Б., Цверіанашвіли І. А. Арктика во внешней политике Швеции: основные тренды современности // Ученые записки НовГУ. 2019. № 3 (21). С. 1–5.

¹¹ Кондратов Н. А. Межгосударственное взаимодействие на Севере Европы: географический аспект // Arctic Environmental Research. 2010. № 3. С. 5–13.

холодної війни на початку 1990-х рр. питання оборонної безпеки Швеції відійшли дещо на другий план, оскільки загроза соціалістичного «вторгнення» як така зникла. Натомість, перед державою постали нові виклики у вигляді політичної та соціально-економічної інтеграції з одного боку – у Скандинавії, та на території ЄС – з іншого.

На думку О. І. Савенко, вступ Швеції до ЄС у 1995 р. був вмотивований ні чим іншим, як прагненням держави стати частиною вигідного економічного співробітництва з Союзом, але при цьому залишатися незалежною у питаннях національної політики. Доказом цього, наприклад, може слугувати той факт, що у процесі інтеграції Швеція відмовилася від прийняття до обігу єдиної європейської валюти, бажаючи зберегти власну шведську крону. Що ж стосується оборонної безпеки, то тут, на думку дослідниці, королівство змінило формулювання «політики нейтралітету» на «політику неприєднання до військових альянсів». Однак при цьому, це не заважало державі відкрито співробітничати з представниками Альянсу, про що зазначалося нами раніше¹².

Питання неоднозначності курсу шведського «неприєднання» та перспективи вступу королівства до НАТО є доволі глибоким на сторінках зарубіжної історіографії, особливо – російської, оскільки протистояння між Альянсом і Росією з кожним роком стає все більш очевидним.

Науковці С. Ю. Болдирєва, Р. Ю. Болдирєв та Г. С. Рогозін зазначають, що наразі найбільш визнаними у трактуванні відносин між Швецією та НАТО є два підходи:

- перший – представлений М. Хольмстрьомом, де автор пише про те, що держава навіть без формального членства у блоці вже має значний рівень інтеграції до його структур і бере безпосередню участь у його діяльності;

---

¹² Савенко Е. И. Швеция – ЕС: эволюция сотрудничества в рамках политики обороны и безопасности // Вестник Саратовского ун-та. Серия «История. Международные отношения». 2018. № 4. С. 501–507.

- другий – описаний К. Корхоненом і заснований на поглядах щодо регіонального співробітництва країн у сфері оборонної політики один з одним незалежно від блокової приналежності зі збереженням «свободи від альянсів»¹³.

Як бачимо, дві точки зору є абсолютно протилежними: перша – ґрунтується на тому, що будь-яке співробітництво з тим чи іншим альянсом – це акт, який доводить приналежність до конкретного союзу, а друга – базується виключно на обґрунтуванні питань регіональної безпеки.

Утім, вважаємо, що перший підхід є більш науково обґрунтованим і відповідає дійсності. Це доводить К. А. Карпова, виділяючи два основних етапи у процесі зближення Швеції з Північноатлантичним альянсом:

- перший – пов'язаний з формальним приєднанням Королівства до програми «Партнерство заради миру» (1994);

- другий – охоплює період з 2014 р. після подій на українсько-російському кордоні. Швеція, прагнучи отримати додаткові гарантії безпеки у Північноєвропейському регіоні, підписала у 2014 р. т. зв. «Меморандум взаєморозуміння Швеції і Фінляндії з блоком», що, по суті, поклало початок розширенню юридичного співробітництва Королівства з Альянсом¹⁴.

А. М. Смирнов, досліджуючи перспективи вступу Швеції до НАТО, дійшов висновку, що політичні еліти Швеції виступають цілком «за» інтеграцію до Альянсу, населення ж (згідно з результатами останніх соціологічних опитувань) – у своїй більшості «проти». На думку автора, відкрита інтеграція Швеції до Північноатлантичного союзу понесе за собою серйозне загострення дипломатичних відносин з Росією. Це підтверджує той факт, що регіон Північної Європи, загалом, є неоднозначним геополітичним поприщем¹⁵.

---

¹³ Болдырева С. Ю., Болдырев Р. Ю., Рагозин Г. С. «Сокрытый союз» или «Свобода от союзов»? Дискусии в Швеции и Финляндии о возможном вступлении в НАТО в 1991–2016 годах // Балтийский регион. 2020. № 2. С. 23–39.

¹⁴ Карпова К. А. Вопрос присоединения нейтральных государств Европы к НАТО: пример Швеции // Проблемы европейской безопасности. 2018. № 3. С. 150–158.

¹⁵ Смирнов А. М. Перспективы вступления Швеции и Финляндии в НАТО // Казачество. 2017. № 3 (27). С. 57–63.

За О. О. Анікіною, перспектива вступу Швеції до НАТО матиме лише негативні наслідки, оскільки роки фактичного нейтралітету успішно відображалися на загальному фоні зовнішньої політики держави, ефективно впливаючи на ріст економічних показників. Політика «неприєднання» була, свого роду, візиткою зовнішньополітичного курсу Швеції, роблячи її на фоні інших держав, без перебільшення, унікальною. А зі вступом до Альянсу, на думку дослідниці, шведи втратять власну політичну ідентичність на міжнародній арені та будуть змушені взяти відповідальність за дотримання нових оборонних зобов'язань¹⁶.

Про вплив пацифістських організацій на вибудовування зовнішньополітичного курсу держави пише Н. Плевако. Дослідниця зазначає, що незважаючи на те, яка політична партія перебуває при владі: пронатовська чи анти – останнє слово за масовими громадськими рухами, які виступають, передусім, за військово-політичну стабільність у Північній Європі, якої можна досягнути лише при дотриманні міжнародного нейтралітету¹⁷.

О. Поплавський акцентує увагу на формуванні шведської політики безпеки протягом 1990-х рр. Аналізуючи низку природно-географічних характеристик держави та історико-культурних тенденцій всередині шведського суспільства упродовж ХІХ–ХХ ст., автор доходить висновку, що основним мотивом інтеграції Королівства до європейських структур у 1990-х рр. стало усвідомлення всередині політичних еліт необхідності включення до загальних європейських процесів в області політики безпеки. На думку науковця, це викликано тодішнім зростанням загальних темпів євроінтеграції та прагненням держави не залишатися поза межами активного політичного поля. При цьому парадоксальним є той факт, що значна частина шведського суспільства виступала проти зближення з будь-якими міжнародними союзами, в той час як зі сторони уряду спостерігалася повна підтримка рішень у сфері шведської євроінтеграції. У дослідженні О. Поплавського слід виділити два

---

¹⁶ Аникина А. О. Нейтралитет стран Северной Европы под вопросом? // Academy. 2019. № 3 (42). С. 1–5.

¹⁷ Плевако Н. С. Выборы в Швеции и НАТО // Научно-аналитический вестник Института Европы РАН. 2018. № 4. С. 13–17.

найважливіші аспекти: зі вступом у 1995 р. до складу ЄС Швеція фактично відмовилася від зовнішньополітичної лінії «нейтралітету», якої дотримувалася до цього довгі роки; наявність в державі потужної суспільної опозиції на шляху прийняття загальноєвропейських стандартів¹⁸.

Сумнівається у дотриманні Швецією політики «нейтралітету» і дослідник К. Воронов. Науковець вважає, що після закінчення холодної війни більш очевидним стає зближення держави не лише з європейськими структурами, а й безпосередньо з НАТО. Акцентуючи увагу на подіях 2014 року, що пов'язані з окупацією українського Криму, автор відзначає – Швеція вперше з моменту закінчення холодної війни заявила про небезпеку з боку Росії. Як результат – у посткримський період дипломатичні відносини між Швецією та Російською Федерацією стали практично замороженими. Таким чином, на думку дослідника основи традиційного нейтралітету Швеції значно ослабли¹⁹.

Доволі об'єктивно цю тезу автор обґрунтовує в іншому дослідженні²⁰. Шведська модель зовнішньополітичного «неприєднання» у постбіполярний період, за твердженням автора, зазнала глибокої ерозії. Співпраця Швеції з НАТО є більш, ніж очевидною, оскільки держава – є членом ЄС, де більшість країн, у свою чергу, є партнерами Північноатлантичного альянсу.

Аналізуючи події 2014 року, які виникли у відносинах між Україною та Росією, К. Воронов зазначає, що Швеція доволі швидко зреагувала на російську загрозу і остаточно трансформувала свій військово-стратегічний курс на користь Північноатлантичного альянсу. У зв'язку з цим, за твердженням автора, відбулося остаточно розмиття «нейтральної» зовнішньополітичної лінії держави²¹.

---

¹⁸ Поплавский А. Формирование политики безопасности Норвегии и Швеции в 1990-е гг. // Белорусский журнал международного права и международных отношений. 2003. № 4. С. 51–58.

¹⁹ Воронов К. В. Северный нейтралитет: исторический финал или трансформация? // Современная Европа. 2018. № 1. С. 80–89.

²⁰ Воронов К. В. Страны Северной Европы: сближение геополитических линий // Мировая экономика и международные отношения. 2010. № 5. С. 62–71.

²¹ Воронов К. В. Северный нейтралитет: исторический финал или трансформация? // Современная Европа. 2018. № 1. С. 80–89.

О. В. Зарецька розглядає «нейтральну» позицію Швеції у зовнішній політиці як не релевантну, оскільки держава упродовж 1990-х рр. неодноразово висловлювала підтримку з приводу розширення НАТО, розглядаючи Альянс у якості стабілізуючого фактору в Північній Європі²².

Деякі дослідники схильні розглядати зовнішньополітичну діяльність Швеції у дещо іншій площині. Так, Л. М. Кулябіна зазначає, що шведська активність на міжнародній арені визначається єдиною ціллю – рішенням задач загальнопланетарного масштабу (особливо в екологічних питаннях), а також генерацією ефективної системи загальносвітової колективної безпеки²³. Як бачимо, авторка розглядає зовнішньополітичний вектор діяльності Швеції як такий, що направлений на вирішення актуальних міжнародних проблем у контексті глобалізації. О. В. Зарецька, навпаки, акцентує увагу на домінуючому значенні регіонального фактору у зовнішній політиці держави. Дослідниця виокремлює один із етапів, що хронологічно окреслений 1989–2000 рр. На її думку, це період т. зв. «нового регіоналізму», що характеризується створенням у регіоні Північної Європи наднаціональних структур (Рада держав Балтійського моря, Рада Баренцевого/Євроарктичного регіону), що дозволило Швеції продукувати та реалізовувати власні ідеї, стосовно розвитку економіки регіону, гарантій регіональної безпеки, вирішення питань зі сфери охорони навколишнього середовища тощо. За визначенням авторки, це сприятливий період для регіональної політики держави, який відзначається швидкою реалізацією накопичених теоретичних розробок і практичного досвіду попередніх років²⁴.

Вітчизняна історіографія не відрізняється достатньою кількістю фундаментальних робіт, однак окремі статті українських науковців посідають значне місце у сфері досліджень зовнішньополітичного курсу Швеції.

²² Зарецькая О. В. Регионализм во внешней политике Норвегии и Швеции (1945–2000 гг.) : автореф. дис. ... канд. полит. наук: 07.00.15. Архангельск, 2008. 24 с.

²³ Кулябина Л. М. Особенности внешнеполитического курса Швеции в условиях глобализации : автореф. дис. ... канд. полит. наук: 23.00.04. Москва, 2005. 28 с.

²⁴ Зарецькая О. В. Трансформация внешней политики и регионализм Швеции в конце XX века // Скандинавские чтения: этнографические и культурно-исторические аспекты. 2014. С. 183–191.

Досліджуючи зміну політичного курсу держави на зламі століть, Г. А. Герасімова доходить висновку, що Швеція ставить за мету побудувати ексклюзивний формат відносин з НАТО, заради підтримки безпеки у Балтійському регіоні. Однак, навіть у 2020 р. авторці здавалася малоімовірною перспектива вступу Королівства до Альянсу, оскільки таке серйозне геополітичне рішення потребує широкої підтримки з боку громадськості²⁵.

Про вплив глобалізаційних процесів на зміну нейтрального курсу Швеції пише Н. А. Мельник. Королівство бере активну участь у міжнародній діяльності таких організацій, як ООН, ОБСЄ, у різноманітних програмах НАТО, а також сприяє деескалації конфліктів на Балканах та Близькому Сході. Однак шведська громадськість в якійсь мірі побоюється, що такі інтеграційні процеси можуть негативно вплинути на так звану скандинавську модель розвитку, але, на думку дослідниці, подібні побоювання позбавлені сенсу²⁶.

Незважаючи на те, що значна частина шведського населення не підготовлена до відкритої інтеграції в НАТО, все ж, на думку А. О. Дирди, для Швеції це є найбільш раціональним вибором на шляху до гарантування безпеки у регіоні Північної Європи. Окрім того, авторка підкреслює, що шведський нейтралітет демонструє поступову зміну від характеру «постійного» до нейтралітету «евентуального»²⁷.

Про необхідність співпраці Швеції в сучасних геополітичних умовах з євроатлантичними структурами пишуть О. Мельник і А. Чернова, зазначаючи, що наразі головними ознаками оборонної політики Швеції є активна співпраця з міжнародними організаціями, розроблення стратегій щодо вирішення

---

²⁵ Герасімова Г. А. Безпекова політика Королівства Швеція // Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету ім. Василя Стуса. 2020. № 12. С. 39–44.

²⁶ Мельник Н. А. Вплив процесу глобалізації на трансформацію позицій нейтральних країн наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття // Вісник Одеського національного університету. 2008. № 3. С. 241–252.

²⁷ Дирда А. О. Особливості формування нейтралітету у зовнішній політиці європейських країн // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2015. № 125. С. 53–66.

конфліктних питань як в європейському вимірі, так і в регіональному, а також безпосередня участь у системі колективної безпеки²⁸.

Аналізуючи принципи оборонної політики у діалозі між країнами Північної Європи, Д. В. Пугачова зазначає, що Швеція ще довго буде притримуватися позицій нейтралітету через наявність по сусідству серйозного військово-політичного гравця – Росії. Однак при виникненні військової загрози по відношенню до однієї з сусідських країн, Королівство не буде стояти осторонь і зробить все для того, аби забезпечити політичну стабільність у регіоні. Крім того, на фоні цього у державі активно обговорюється доречність приєднання до НАТО. Так, соціал-демократи виступають за збереження позицій нейтралітету, а правоцентристи – за тіснішу співпрацю з Північноатлантичним альянсом²⁹.

Дещо узагальнену оцінку зовнішньої політики Швеції на сучасному етапі розвитку можемо бачити у роботі О. А. Брайчевської та Ю. О. Ковальчук³⁰. Дослідниці зазначають, що головними пріоритетами у зовнішній діяльності Швеції є забезпечення миру та національної безпеки у Балтійському регіоні. Окрім цього, слід виділити ще низку аспектів, які стосуються міжнародної діяльності держави, зокрема:

- безпосередня співпраця з Європейським Союзом (у соціально-економічних, екологічних та культурних питаннях) та з НАТО (у сфері безпеки та вирішенні міжнародних конфліктів);

- підтримка країн Африки та Близького Сходу (у вирішенні збройних конфліктів), а також країн Східної Європи (на шляху до євроінтеграції зокрема);

- двосторонні дипломатичні відносини з такими провідними державами світу, як США, Китай, Японія, Індія;

---

²⁸ Мельник О., Чернова А. Нові виклики та загрози вимагають нових підходів до оборони: досвід Швеції // Національна безпека і оборона. 2009. № 1. С. 30–36.

²⁹ Пугачова Д. В. Специфіка взаємодії країн Скандинавії у сфері зовнішньої політики: безпековий вимір // S.P.A.C.E. 2017. № 2. С. 89–93.

³⁰ Брайчевська О. А., Ковальчук Ю. О. Особливості зовнішньої політики Швеції в умовах сучасної геополітичної ситуації // Вісник Черкаського університету. 2017. № 3. С. 90–99.

- після кримських подій у 2014 році Швеція оголосила про наявність військової небезпеки з боку Росії; пізніше – активно виступала за впровадження політичних санкцій проти Москви.

На фоні українсько-шведських відносин авторки зазначають, що для України модель шведської міжнародної діяльності може слугувати яскравим прикладом різносторонності, зосередженості на вирішенні актуальних міжнародних проблем, повазі до міжнародного права тощо.

О. В. Коломієць визнає, що розпад Радянського Союзу і закінчення холодної війни спричинили кардинальну зміну геополітичної ситуації у Північній Європі. На фоні цього практично всі скандинавські країни зіткнулися з необхідністю трансформації своїх програм по державній безпеці. Аналізуючи історичні аспекти шведського нейтралізму, автор резюмує:

- від початку ХІХ ст. Швеція зберігала політичний нейтралітет, не беручи участі у збройних конфліктах і не вступаючи до протиборчих військово-політичних блоків;
- але на відміну, скажімо, від Швейцарії, у Швеції «нейтралізм» не був затверджений жодним офіційним документом і не підкріплений юридично;
- саме тому нейтралітет Швеції базувався на її самовизначеності на міжнародній арені.

Незважаючи на свій нейтральний статус у сфері міжнародних відносин, Швеція, все ж, активно реалізовує концепції колективної безпеки, з одного боку – в рамках об'єднання з країнами Північної Європи, а з іншого – в глобальному контексті при співробітництві з ЄС та НАТО³¹.

Дослідники К. В. Антошкін і В. В. Цвірова зазначають, що нейтралітет та позаблоковість Швеції демонструються лише через зовнішньополітичні декларації уряду, що і являють собою офіційне підтвердження позиції держави на міжнародній арені. Однак, упродовж 1990-х рр. політичні еліти вбачали необхідність у партнерстві з європейськими структурами, зокрема у питаннях спільної політики безпеки і оборони ЄС. Автори виокремлюють низку

---

³¹ *Коломієць О. В.* Безпекова парадигма скандинавського нейтралітету: на прикладі Фінляндії та Швеції // Проблеми міжнародних відносин. 2013. Вип. 6. С. 81–99.

факторів, що вплинули на трансформацію «нейтралізму» деяких європейських країн, зокрема:

- втрата військово-політичної рівноваги у світі;
- виникнення нових загроз європейській безпеці;
- небезпека російської агресії;
- поступове закріплення співпраці країн світу з міжнародними організаціями;
- потреба участі у міжнародних заходах, що спрямовані на врегулювання конфліктів та обговоренні гарантій безпеки у регіонах;
- безпосередня близькість т. зв. «нейтральних» європейських країн (у тому числі і Швеції) до НАТО, а також перспектива тісного економічного співробітництва змушує позаблокові держави приділяти значну увагу налагодженню відносин з Організацією Північноатлантичного договору³².

Науковці А. В. Трофименко та Н. Е. Чокотило пропонують власний аналіз основних етапів трансформації шведського нейтралітету. Так, автори виділяють п'ять історичних етапів, що розподілені за хронологічним принципом:

- 1) 1814–1917 рр.;
- 2) початок ХХ ст. – 1939 р.;
- 3) 1939–1945 рр.;
- 4) 1950-ті – 1990-ті рр.;
- 5) кінець ХХ ст. – до сьогодні³³.

Нас, безперечно, цікавитиме останній етап. Науковцями він охарактеризований як такий, що сформувався під впливом процесів регіоналізації та глобалізації, а також новими викликами у сфері міжнародної безпеки. На думку авторів, упродовж цього періоду Швеція трансформує позиції нейтралітету, що викликано такими причинами:

---

³² Антошкін В. К., Цвірова В. В. Трансформація концепції нейтралітету та позаблоковості європейських країн в умовах глобалізації // Стратегічні пріоритети. 2013. № 2. С. 161–167.

³³ Трофименко А. В., Чокотило Н. Е. Етапи трансформації шведського нейтралітету // Вісник Маріупольського державного університету. 2019. Вип. 26. С. 174–182.

1) криза внутрішньої шведської економіки; вступ держави 1995 р. до складу ЄС був зумовлений необхідністю інтеграції до перспективних європейських ринків;

2) розпад СРСР сприяв утворенню багатопольного світу; такі геополітичні умови засвідчили, що військовий нейтралітет став перешкоджати можливостям Швеції реагувати на різноманітні міжнародні кризові ситуації³⁴.

За твердженням Д. В. Пугачової, останнім часом Швеція зарекомендувала себе у якості надійного партнера Північноатлантичного альянсу в рамках проведення військових операцій. На фоні подій в Україні у 2014 році, співпраця Швеції з НАТО поглибилась, разом з тим, була переглянута шведська військова доктрина та підходи щодо організації колективної безпеки у Північній Європі³⁵.

Дослідник С. О. Божко зосередився на визначенні ролі шведських державних інституцій у процесі прийняття рішень зовнішньополітичного рівня. Так, автор виокремлює уряд, на який покладається відповідальність за безпосереднє здійснення зовнішньої політики держави; на Міністерство закордонних справ Швеції, наприклад, покладено відповідальність за розробку планів комунікації держави на міжнародній арені. Окрім вищезазначених інституцій, до зовнішньої політики держави залучені Міністерство торгівлі (що займається, переважно, питанням експорту й імпорту, а також організацією міжнародного товарообігу) та Міністерство оборони, представники якого відають питаннями колективної безпеки у Північноєвропейському регіоні. Автор доходить висновку, що громадська думка у Швеції справляє колосальний вплив на прийняття тих чи інших рішень у сфері зовнішньої політики³⁶.

Деякі аспекти з приводу регіональної інтеграції Швеції у Північній Європі знаходимо на сторінках роботи Л. О. Дороша та П. В. Штепи³⁷.

---

³⁴ Там само. С. 174–182.

³⁵ Пугачова Д. В. Зовнішня політика країн Скандинавії у сфері безпеки та оборони у постбіполярний період : автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04. Київ, 2017. 29 с.

³⁶ Божко С. О. Організаційні основи зовнішньої політики Швеції // Політичні проблеми міжнародних відносин. 2010. № 3. С. 51–57.

³⁷ Дорош Л. О., Штепа П. В. Євроатлантична та євроінтеграція як зовнішньополітична безпекова стратегія нейтральних держав Європи // Вісник Маріупольського державного університету. 2019. № 26. С. 99–107.

У контексті встановлення міцних дипломатичних відносин між Королівством та Україною, слід згадати напрацювання Є. Перебийніса (Надзвичайний і Повноважний Посол України в Королівстві Швеція, 2008–2011), де автор, аналізуючи історію українсько-шведських відносин зазначає:

- упродовж 1990-х рр. шведські компанії почали поступово закріплюватися на українському ринку, стимулюючи двосторонні торгово-економічні відносини;
- на 2009 р. Швеція була одним з найбільших іноземних інвесторів в українську економіку;
- Королівство активно підтримує українські євроінтеграційні наміри;
- Швеція є одним з пріоритетних партнерів України в Північній Європі³⁸.

Таким чином, у ході аналізу історіографічної бази дослідження вдалося встановити наступне:

1) серед зарубіжних напрацювань достатній масив інформації містять роботи російських дослідників, у зв'язку з тим, що РФ проявляє активний геополітичний інтерес в регіоні Північної Європи. Однак, при глибокому аналізі російської історіографії слід абстрагуватися і розуміти, що значна частина дослідників інтерпретує факти з позиції сучасного зовнішньополітичного курсу Росії та її місця в системі міжнародних відносин;

2) серед робіт шведських істориків слід виділити дві найбільш популярні теми досліджень: важливість гендерного аспекту в зовнішньополітичній діяльності держави; трансформація шведської зовнішньополітичної доктрини у постбіполярний період;

3) вітчизняна історіографія з даної тематики характеризується роботами, в яких автори аналізують перспективу подальшої дипломатичної співпраці України зі Швецією, де остання розглядається науковцями в якості надійного партнера України на шляху до євроінтеграції;

4) в основному, у роботах як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників активно обговорюється т. зв. «проблема шведського нейтралізму»,

---

³⁸ *Перебийніс Є.* Україна і Швеція: Партнерство, випробуване історією // Національна безпека і оборона. 2009. № 1. С. 3–5.

де одні вважають, що політика неприєднання для Швеції вже не є актуальною через факт вступу до ЄС та відкрите співробітництво з НАТО, а інші схильні інтерпретувати такі дії Королівства лише через потребу у посиленні його військово-оборонної здатності;

5) у роботах більшості науковців Швеція позиціонується як держава, що виступає за проведення заходів, направлених на зменшення політичної напруги у Північноєвропейському регіоні.

Дискусія з приводу «шведського нейтралітету» на зламі століть, без перебільшення, є найактуальнішою проблемою на сторінках як зарубіжної, так і вітчизняної історіографії, що потребує нових методологічних підходів у процесі її вирішення.

1.2. Джерельна база дослідження

Достатня репрезентативність джерельної бази є запорукою успіху для ґрунтовного і об'єктивного дослідження. Тож, для аналізу джерельної бази з даної тематики умовно класифікуємо її за принципом походження історичних джерел: опубліковані джерела; довідкові джерела; статистичні матеріали; періодика.

До *опублікованих джерел*, у першу чергу, віднесено Конституцію Королівства Швеції – основного закону держави, що складається з чотирьох нормативно-правових актів³⁹. Незважаючи на те, що більшість поправок документ зазнав у 1970-х рр. в рамках конституційних реформ, все ж, в контексті нашої теми і зазначених хронологічних меж це джерело може бути надзвичайно корисним, зокрема, глава 10 «Відносини з іншими державами». У даному розділі документу прописано: порядок підписання міжнародних договорів з іншими державами; визначено склад та компетенцію Зовнішньополітичного комітету Швеції; окреслено роль національного Уряду та Риксдагу у міжнародній діяльності Королівства.

---

³⁹ Конституція Королівства Швеції. 27.02.1976. URL: <https://legalns.com/download/books/cons/sweden.pdf> (дата звернення: 18.02.2022).

У 1995 р. Швеція офіційно стала членом Європейського Союзу. На фоні цього, невід’ємним джерелом у ході аналізу міжнародних відносин між Королівством та європейськими структурами є «Договір про Європейський Союз»⁴⁰, до якого держава була долучена у цьому ж році. У «Договорі про заснування Європейської спільноти» прописано не лише основні напрями діяльності держав-учасниць у рамках європейського об’єднання, а й вказано кількість представників у Європейському Парламенті від народів держав (Швеція – 19); у Європейській Раді (Швеція – 10); склад членів Економіко-соціального комітету (Швеція – 12); кількість членів Комітету регіонів (Швеція – 12) тощо⁴¹.

На фоні загострення політичних відносин між Заходом та Росією, все більш актуальним стає питання зовнішньополітичного визначення Швеції. У нещодавно опублікованій Декларації уряду (від 16.02.2022) остаточно прозвучала позиція стосовно того, що держава не має наміру подавати заявку на членство в НАТО, оскільки військова свобода сприяє стабільності і безпеці у Північній Європі⁴². Однак урядом зазначено, що Швеція продовжує нарощувати військовий потенціал як з окремими країнами, так і безпосередньо з НАТО. І у випадку, якщо небезпека вторгнення торкнеться конкретно взятої європейської країни – Швеція не буде пасивною. У документі відкрито критикується агресивний характер міжнародної політики Росії як щодо Європи загалом, так і щодо України зокрема. На сторінках лютневої Декларації шведський уряд допускав небезпеку вторгнення РФ до України і покладався на активну діяльність ОБСЄ.

Із 1994 р. Швеція є країною-учасницею програми «Партнерство заради миру». У контексті цього факту нас цікавитиме документ, що започаткував діяльність даної програми – «Партнерство заради миру. Рамковий документ», в

---

⁴⁰ Договір о Европейском Союзе. 07.02.1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029#Text (дата звернення: 18.02.2022).

⁴¹ Договір про заснування Європейської спільноти. 01.01.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text (дата звернення: 18.02.2022).

⁴² Statement of Government Policy. 16.02.2022. URL: <https://www.regeringen.se/tal/2022/02/utrikesdeklarationen-2022/> (дата звернення: 19.02.2022).

якому чітко окреслено основні цілі та завдання співробітництва⁴³. Крім цього, науковий інтерес можуть представляти два наступні документи міжнародно-політичного характеру: «Угода між державами-учасницями Північноатлантичного Договору та іншими державами, які беруть участь у програмі «Партнерство заради миру», щодо статусу їхніх збройних сил» від 1995 р.⁴⁴ та, безпосередньо, «Угода між сторонами Північноатлантичного договору стосовно статусу їхніх збройних сил» від 1951 р.⁴⁵.

Важливим джерелом при аналізі арктичного вектору зовнішньої політики Швеції є «Декларація про заснування Арктичної ради»⁴⁶. Незважаючи на те, що територіально Королівство не є приарктичною державою, все ж, Швеція є співзасновником і одним із членів Ради – міжнародного форуму, який займається питаннями країн Арктики та корінних народів цього регіону.

Довідкові видання будуть використовуватися нами задля об'єктивного теоретичного трактування деяких понять, зокрема «зовнішня політика», «міжнародні відносини», «нейтралітет», «глобалізація».

Поняття «зовнішньої політики» доволі багатогранне, однак більшість визначень даної категорії мають спільні риси:

1) зовнішня політика як «уся сукупність відносин конкретної держави з іншими країнами, з міжнародними організаціями, а також спільний курс держави в системі міжнародних відносин»⁴⁷;

---

⁴³ Партнерство заради миру. Рамковий документ. 10.01.1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_001#Text (дата звернення: 19.02.2022).

⁴⁴ Угода між державами-учасницями Північноатлантичного Договору та іншими державами, які беруть участь у програмі «Партнерство заради миру», щодо статусу їхніх збройних сил. 19.06.1995. URL : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/MU95580.html (дата звернення: 19.02.2022).

⁴⁵ Угода між сторонами Північноатлантичного договору стосовно статусу їхніх збройних сил. 19.06.1951. URL : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/MU51012.html (дата звернення: 19.02.2022).

⁴⁶ Декларація об учреждении Арктического совета. 19.09.1996. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_108#Text (дата звернення: 19.02.2022)

⁴⁷ Конституционное право. Энциклопедический словарь. Москва, 2001. 675 с. URL : https://constitutional-law.academic.ru/172/ВНЕШНЯЯ_ПОЛИТИКА (дата звернення: 19.02.2022).

2) зовнішня політика як «продовження внутрішньої політики, її розповсюдження на відносини з іншими державами, за допомогою різних засобів і методів; мистецтво ведення міжнародних справ»⁴⁸;

3) зовнішня політика як «політика, що регулює відносини з іншими державами і народами на міжнародній арені; нерозривно пов'язана з внутрішньою політикою і відображає характер внутрішньодержавних відносин»⁴⁹.

Поняття «міжнародні відносини» в якійсь мірі тотожне поняттю «зовнішня політика», однак все ж, має дещо видозмінені трактування:

1) міжнародні відносини як «відносини між державами» загалом⁵⁰;

2) міжнародні відносини як «наукова дисципліна, що вивчає взаємовідносини між державами, а в більш широкому сенсі – діяльність міжнародної системи як єдиного цілого»⁵¹.

Категорія політичного «нейтралітету» є характерною для історії зовнішньої політики Швеції, починаючи з першої половини XIX ст. Ця дефініція трактується як невтручання у чужі справи, суперечки, боротьбу та політика не входження до блоків, військово-політичних союзів⁵².

Терміном «глобалізація» наразі ідентифікують:

1) «економічні і соціальні процеси, які ведуть до зближення різні культури і цивілізації, що викликано розвитком нових технологій і комунікацій, а також інтернаціоналізацією діяльності економічних корпорацій і фірм»⁵³;

⁴⁸ Энциклопедический словарь по психологии и педагогике. 2013. URL : https://psychology_pedagogy.academic.ru/3762/ВНЕШНЯЯ_ПОЛИТИКА (дата звернення: 19.02.2022).

⁴⁹ Словарь политических терминов. 2010. URL : https://political_therns.academic.ru/99/ВНЕШНЯЯ_ПОЛИТИКА (дата звернення: 19.02.2022).

⁵⁰ Словарь терминов и понятий по обществознанию / Автор-составитель А. М. Лопухов. Москва, 2013. С. 209–211. URL : <http://ponjatija.ru/node/6004> (дата звернення: 19.02.2022).

⁵¹ Политика. Толковый словарь. Москва, 2001. URL : <https://dic.academic.ru/dic.nsf/politology/104/Международные> (дата звернення: 19.02.2022).

⁵² Райзберг Б. А. Современный социоэкономический словарь. Москва, 2012. 309 с. URL : <http://ponjatija.ru/taxonomy/term/2438> (дата звернення: 20.02.2022).

⁵³ Словарь по географии. 2015. URL : https://geography_ru.academic.ru/1629/глобализация (дата звернення: 20.02.2022).

2) «процес посилення взаємозв'язку і взаємовпливу основних напрямків і складових розвитку світової спільноти»⁵⁴.

До *статистичних джерел*, які можна використати в контексті даного дослідження слід віднести результати двох найважливіших референдумів, що проводилися у Швеції на зламі двох століть – референдум 1994 р. (про вступ Королівства до складу ЄС)⁵⁵ та референдум 2003 р. (про прийняття євро в якості валюти)⁵⁶. Основним результатом референдуму 1994 р. став вступ Швеції до складу Європейського Союзу (52,3 % – «за», 46,8 % – «проти», 0,9 % – «утрималися» при 83,3 % явки), що стало новою віхою у зовнішньополітичній доктрині держави. Результатом референдуму 2003 р. стало відхилення євро. Шведи не прийняли універсальну європейську валюту на національному рівні (42,0 % – «за», 55,9 % – «проти», 2,1 % – «утрималися» при 82,6 % явки).

Швеція бере активну участь у миротворчих операціях в рамках діяльності ООН. Саме тому в нагоді можуть стати офіційні дані, що постійно оновлюються на сайті Міністерства оборони Швеції, зокрема, показники загальної кількості шведських миротворців, які беруть участь у поточних міжнародних місіях⁵⁷.

У ході написання роботи автор користувався матеріалами періодичних видань (як друкованими, так і електронними). Серед них слід виокремити такі, як: «Європейська правда»⁵⁸, «Українська правда»⁵⁹, «Слово і діло»⁶⁰, «UNN»⁶¹, «ZAXID.NET»⁶², «Корреспондент. net»⁶³, «УНІАН»⁶⁴.

---

⁵⁴ Юридическая энциклопедия. 2015. URL : <https://yuridicheskaya-encyclopediya.academic.ru/2014/ГЛОБАЛИЗАЦИЯ> (дата звернення: 20.02.2022).

⁵⁵ Folkomröstningen 1994. URL : <https://www.scb.se/en/finding-statistics/search/Index?Date=Anytime&Sort=relevance&Query=referendum&Page=2&Tab=scb&Exact=False> (дата звернення: 19.02.2022).

⁵⁶ Yes and no to the euro – The referendum on the euro in 2003. 10.08.2004. URL : <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/democracy/political-party-preferences/party-preference-survey-psu/pong/publications/yes-and-no-to-the-euro--the-referendum-on-the-euro-in-2003/> (дата звернення: 19.02.2022).

⁵⁷ Current international missions. *As of February 2020. URL : <https://www.forsvarsmakten.se/en/activities/current-international-missions/> (дата звернення: 20.02.2022).

⁵⁸ Європейська правда [2014–2022].

Таким чином, аналіз джерел засвідчує наявність доволі репрезентативної бази, що при комплексному її дослідженні дає можливість всебічно та глибоко розкрити особливості зовнішньої політики Королівства Швеції наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. У процесі безпосередньої роботи з джерелами з'ясувалися їх наукова цінність та доречність використання в контексті заданої теми, а також рівень об'єктивності вміщеної в них інформації. Джерела відібрані відповідно до поставленої мети та завдань даного дослідження.

1.3. Методологія та методи дослідження

Методологічною основою роботи є низка принципів, дотримання яких дозволяє глибоко розкрити сутність теми:

- принцип історизму – полягає у розумінні історичної дійсності як єдиного цілого, що поступово розвивається під впливом географічних, економічних, міжнародно-політичних, соціальних та культурних чинників;

- принцип об'єктивності – направлений на максимально правильне розуміння особливостей досліджуваного об'єкта; передбачає відмовлення автора від заангажованості та застарілих поглядів у процесі наукового дослідження, а також симпатій і антипатій по відношенню до конкретних фактів;

- принцип всебічності – націлений на пізнання усіх фактів та обставин, що безпосередньо впливають на досліджуваний об'єкт; дозволяє уникнути односторонності наукового дослідження;

- принцип комплексності – передбачає широкий і всебічний аналіз причинно-наслідкових зв'язків, що впливають на зміну та розвиток досліджуваного об'єкта у просторі і часі;

---

⁵⁹ Українська правда [2000–2022].

⁶⁰ Слово і діло [2009–2022].

⁶¹ UNN [2007–2022].

⁶² ZAXID.NET [2005–2022].

⁶³ Корреспондент. net [2000–2022].

⁶⁴ УНІАН [1998–2022].

- принцип системності – допомагає встановити зв'язки між конкретними структурними елементами, що забезпечують функціонування того чи іншого історичного явища;

- принцип взаємозв'язку – є підставою для розуміння того, що ті чи інші історичні явища проявляються через загальний взаємозв'язок;

- принцип конкретності – дозволяє забезпечити точний облік всіх обставин, в яких знаходиться об'єкт пізнання.

Задля ґрунтовного аналізу теми, у роботі було використано низку таких науково-методологічних підходів, як:

- міждисциплінарний підхід – передбачає комплексне застосування політичних, соціально-економічних та географічних аспектів у процесі висвітлення зовнішньополітичної діяльності Швеції на зламі століть;

- системний підхід – виділення окремих компонентів дослідження і аналіз їхнього взаємозв'язку;

- концептуальний підхід – виокремлення групи основних положень, що визначають загальну направленість даного дослідження;

- аспектний підхід – передбачає виокремлення найважливіших складових дослідження;

- діалектичний підхід – націлений на виокремлення причинно-наслідкових зв'язків та протиріч, що зумовлюють проблемність деяких аспектів;

- історичний підхід – дозволяє вивчати даний історичний період у хронологічній послідовності з метою встановлення внутрішніх та зовнішніх зв'язків, певних закономірностей, а також суперечностей;

- діяльнісний підхід – передбачає розгляд зовнішньополітичної діяльності Швеції як заходів, що втілюються у реальність через діяння політиків, державних діячів, міжнародних відомств тощо;

- інформаційний підхід – дає змогу ефективно використовувати весь потенціал інформативної бази, в якій містяться дані, що можуть мати наукову цінність;

- аксіологічний (ціннісний) підхід – ґрунтується на понятті «цінності»; передбачає аналіз ціннісних орієнтирів, на яких базуються основні принципи зовнішньої політики Швеції.

У роботі було використано як загальнонаукові методи дослідження (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення), так і спеціально-історичні (історико-генетичний, історико-порівняльний, історико-системний методи).

Метод аналізу дозволяє виділяти окремі сторони, властивості та взаємозв'язки зовнішньої політики Швеції, як то, наприклад, міграційна політика, дипломатичні відносини з євроатлантичними структурами, арктичний вектор діяльності держави, комунікація між скандинавськими державами в рамках регіонального контексту тощо.

Метод синтезу передбачає поєднання різних елементів, які у своїй сукупності представляють предмет. До прикладу, зовнішню політику держави у зазначений період представляє система зв'язків Швеції з міжнародними партнерами у різних сферах діяльності; у процесі дослідження ці факти синтезуються і, відповідно, піддаються аналізу.

Метод порівняння дає змогу співставляти та порівнювати численні факти, що безпосередньо стосуються зазначеної теми.

Метод узагальнення направлений на формулювання конструктивних наукових висновків; узагальнені результати дослідження ґрунтовно резюмуються.

Спеціально-історичні методи дозволяють глибоко досліджувати історичні аспекти зовнішньополітичної діяльності держави. Так, історико-генетичний метод сприяє послідовному розкриттю основних етапів формування зовнішньополітичного вектору діяльності Швеції у постбіполярний період, а також фіксуванню послідовної трансформації т. зв. «політики нейтралітету» держави на фоні геополітичних змін, зокрема у Північноєвропейському регіоні.

Основні періоди формування зовнішньої політики Королівства Швеція наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. можна представити у вигляді наступної схеми:

1. 1991–1995 рр. – етап приєднання держави до програми НАТО «Партнерство заради», а також вступ до Європейського Союзу;

2. 1995–2014 рр. – арктичний та регіональний вектори зовнішньополітичної діяльності Швеції; участь у миротворчих операціях на Близькому Сході та в Африці під егідою ООН;

3. 2014 р. – до сьогодні – дистанціювання держави від РФ, яка стала потенційною загрозою після подій в Автономній Республіці Крим та на українському Донбасі; долучення до кампанії економічних санкцій проти Росії; завершення епохи шведського «нейтралізму» та подання заявки на вступ до НАТО.

Історико-порівняльний метод застосовується з метою порівняння деяких аспектів зовнішньої політики держави на різних етапах її формування, зокрема: характер дипломатичних відносин між Швецією та НАТО – з одного боку і ЄС – з іншого в 1990-ті – на початку 2000-х рр.; для аналізу різних підходів щодо інтерпретації шведського «нейтралізму» на сторінках зарубіжної та вітчизняної історіографії тощо.

Історико-системний метод у даній роботі направлений на вивчення історичних явищ та обставин, що у своїй сукупній цілості вплинули на природу зовнішньої політики Королівства у зазначений період, зокрема: геополітична обстановка у Північноєвропейському регіоні; необхідність інтегрування до європейських економічних структур; потреба у реалізації регіональних програм, направлених на організацію колективної оборони на території Скандинавії тощо.

Окрім загальнонаукових та спеціально-історичних методів у роботі застосовуються і статистичні способи дослідження. Так, у процесі аналізу результатів двох національних референдумів (1994 та 2003 рр.) за допомогою кількісних показників можна прослідкувати громадську позицію стосовно тих питань, які виносилися на всенародне голосування. Так, результатом референдуму 1994 р. стала інтеграція Швеції до ЄС (за вступ проголосувало

більше половини населення), а у 2003 р. остаточним рішенням населення Євро не було затверджено у якості валюти.

Серед джерелознавчих методів дослідження застосовано критичний метод, який дозволив виявити наукову цінність кожного джерела у контексті роботи.

Таким чином, використання загальнонаукових, спеціально-історичних, статистичних та джерелознавчих методів пізнання створює належні умови для досягнення поставленої мети, сприяючи уникненню надмірного суб'єктивізму та упередженості. Різноманіття теоретико-методологічних принципів, підходів та методів наукового пізнання дали змогу провести дослідження комплексно та об'єктивно.

Отже, зовнішньополітична діяльність тієї чи іншої держави представляє собою сукупність принципів та певних дій, що створюють загальний образ країни на міжнародній арені. Королівство Швеція ще з першої половини XIX ст. дотримувалося політики нейтралітету, яка полягала у дистанціюванні від збройних конфліктів та запереченні вступу до будь-якого з військово-політичних блоків. Однак у постбіполярний період шведський «нейтралізм» зазнав деяких трансформацій, через що низка дослідників схильні розглядати Швецію в якості не позаблокової держави, а такої, що відкрито лояльна до євроатлантичних структур. Інші ж інтерпретують таку зовнішню політику через призму регіональної безпеки. Мається на увазі те, що задля дотримання політичної стабільності у Північній Європі Швеція утримується від протиборчих сторін, але при цьому співпрацює з НАТО, проводячи спільні військові навчання, обмінюючись спеціалістами з метою впровадження нових технологій по розробці ефективної зброї тощо. Починаючи з 2014 року, на фоні російської агресії по відношенню до України, Швеція долучилася до кампанії західних санкцій проти РФ. Наразі, для України Швеція є надійним міжнародним партнером на шляху до європейської інтеграції. Міцність українсько-шведських дипломатичних зв'язків підтвердила і повномасштабна збройна агресія РФ проти України у 2022 р. Крім того, що Швеція з перших

днів війни піддала критиці діяння Росії, держава ще й направила чималу кількість зброї та гуманітарної допомоги українцям. Більше того, російсько-українська криза остаточно підтвердила наміри Швеції вступити до НАТО, з метою забезпечення військово-політичної стабільності у Північній Європі.

Таким чином, у процесі аналізу історіографічної, джерельної та методологічної бази дослідження вдалося дійти наступних висновків:

1. Історіографія проблеми зовнішньої політики Королівства Швеції наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. представлена достатньою кількістю наукових робіт як на сторінках зарубіжної, так і вітчизняної історіографії. Враховуючи хронологічні рамки дослідження, більш ніж за 30 років у історіографічному полі виникла низка дискусій з приводу основних аспектів зовнішньої політики держави, які можна охарактеризувати наступними тезами: чи можна вважати Швецію позаблоковою, нейтральною державою / що собою представляє арктичний вектор зовнішньополітичної діяльності країни / яким чином Королівство впроваджує заходи, що направлені на дотримання колективної безпеки у регіоні Північної Європи тощо. Найбільша кількість досліджень зафіксована на сторінках російської історіографії. Пояснити цей факт не складно: протистояння між НАТО та РФ останнім часом загострюється, тож питання політичного визначення Королівства стає актуальним не лише для шведів, а й для Росії, яка хоче бачити надійного союзника у Скандинавії. Саме тому російські дослідники проявляють значний інтерес до проблем зовнішньої політики Швеції.

2. Джерельна база дослідження характеризується різноплановістю та всебічністю. У роботі застосовано опубліковані, довідкові джерела, статистичні дані, а також періодика. Опубліковані джерела у вигляді міжнародних договорів та угод, до яких була долучена Швеція, представляють юридичні, економічні та, безпосередньо, політичні зобов'язання, які покладалися на державу з моменту підписання та ратифікації того чи іншого міжнародного документа. Довідкові джерела допомагають теоретично осмислити категоріальний апарат дослідження. Статистичні дані відкривають

доступ до результатів двох найважливіших референдумів новітньої історії Швеції, а матеріали, що публікуються у періодичних виданнях, дозволяють аналізувати унікальну інформацію, яка висвітлює зовнішньополітичну діяльність Швеції через заяви та промови офіційних представників держави, публікацію декларацій національного уряду тощо.

3. Методологічні основи дослідження базуються на трьох найважливіших принципах – історизму, об'єктивності та всебічності, що застосовуються у поєднанні із загальнонауковими, спеціально-історичними, статистичними та джерелознавчими способами дослідження, а також із різноплановими науково-методологічними підходами.

Спираючись на вищенаведені принципи, методи та підходи, автор у даному розділі спробував провести ґрунтовний аналіз історіографічних, джерельних та методологічних аспектів зовнішньої політики Королівства Швеції наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Отриманий у цьому розділі комплекс історіографічного, джерельного та методологічного інструментарію допоможе якнайширше проаналізувати наявну фактографію, сформулювати причинно-наслідкові зв'язки, а також здійснити спробу аналітичного осмислення обраної теми в рамках поставленої мети та визначених завдань.

РОЗДІЛ 2

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ШВЕДСЬКОГО КОРОЛІВСТВА НА ЗОРІ ПОСТБІПОЛЯРНОЇ ЕПОХИ

2.1. Міжнародне становище країни наприкінці «холодної війни»: проєвропейський курс і зближення з НАТО

На початку 90-х рр. минулого століття настав кінець холодній війні, що тривала більш ніж 40 років між соціалізмом та капіталізмом. Так звана «залізна завіса» впала, несучи за собою глобальні зміни у системі міжнародних відносин. Тоді перед багатьма країнами, особливо на теренах Східної Європи, постала дилема щодо обрання зовнішньополітичного вектору діяльності. У регіоні Північної Європи ситуація склалася не менш простою: частина країн перебувала у складі Північноатлантичного Альянсу, частина – дотримувалася нейтралітету. До перших слід віднести Норвегію та Данію, які, до слова, перебували у складі НАТО з моменту його утворення. Амбасадорами ж політичного нейтралізму традиційно залишалися Швеція та Фінляндія.

Історичне коріння шведського нейтралітету слід шукати у першій половині ХІХ ст. Тоді, у 30-х рр. державою була закріплена концепція міжнародного невтручання у спеціальній Декларації про постійний збройний нейтралітет⁶⁵. З того самого моменту, політика неприєднання стала квінтесенцією зовнішньополітичного курсу Стокгольму на довгі роки.

Однак, як вже було зазначено раніше, після настання постбіполярної епохи система світового порядку почала кардинально змінюватися. Прискорені і неминучі процеси світової глобалізації вимагали від країн нових підходів до вирішення міжнародних проблем, пошуку компромісів і, не рідко, серйозних політичних поступок⁶⁶. Можна впевнено зазначити, що з настанням

---

⁶⁵ Волощук С. М. Трансформації зовнішньої політики нейтральних та позаблокових країн Європи в умовах пост біполярного світу // Науковий вісник Ужгородського університету. 2012. № 28. С. 101-107.

⁶⁶ Дуляницький В. Геополітична ситуація в світі після закінчення Холодної війни // Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. № 26. 2015. С. 167-168.

багатополісного світового устрою, Швеція почала докорінно змінювати власну зовнішньополітичну доктрину. Багато в чому це проявлялося у процесах доволі прискореної євроінтеграції та поступовому зближенні з Північноатлантичним Альянсом, за що шведську спільноту доволі гостро критикували.

Питання шведської євроінтеграції упродовж першої половини 90-х рр. постійно порушувалося і, врешті-решт, остаточно було вирішено у 1995 році зі вступом Королівства до складу ЄС. Слід зазначити, що тісне співробітництво Швеції з європейськими економічними структурами – це явище не нове, оскільки сягає своїм корінням 60-х рр. ХХ ст. Як тільки виникла перспектива економічної співпраці, Швеція підписала договір про вільну торгівлю з європейськими країнами, однак при цьому затвердивши відсутність будь-яких політичних зв'язків з ЄС⁶⁷.

Всенародний референдум з приводу вступу держави до Європейського Союзу був проведений у 1994 р. Кількісні результати виглядали наступним чином – 52,3 % – «за», 46,8 % – «проти», 0,9 % – «утрималися» при 83,3 % явки⁶⁸. Як бачимо, очевидним є те, що більш ніж половина шведської спільноти підтримала вступ до європейських політичних структур. Це свідчить про близькість духу шведів з іншими народами Європи, про їх спільну історію та культуру, а також бажання стати частиною європейської економічної зони. Однак цей крок розцінювався світовою громадськістю як такий, що суперечить концепції шведського неприєднання. Особливо це стосувалося питань спільної колективної безпеки і оборони ЄС. Втім, вступ Королівства до європейської спільноти надзвичайно позитивно відзначився на загальному розвитку держави і добробуті шведського суспільства. Про це свідчать хоча б статистичні дані під назвою «Якість державного управління в країнах світу – 1996-2008 рр.»⁶⁹,

⁶⁷ Смирнова А. А., Федоров В. В. Соотношение понятий «мир» и «нейтралитет» во внешней политики Швеции // *Studia Humanitatis Borealis*. 2016. № 1. С. 16-26.

⁶⁸ Folkomröstningen 1994. URL: <https://www.scb.se/en/finding-statistics/search/Index?Date=Anytime&Sort=relevance&Query=referendum&Page=2&Tab=scb&Exact=False> (дата звернення: 19.02.2022).

⁶⁹ Всемирный банк: Качество государственного управления в странах мира – 1996-2008 годы // Центр гуманитарных технологий. 10.07.2009. URL: <https://gtmarket.ru/news/state/2009/07/10/2242> (дата звернення: 30.05.2022).

наведені Всесвітнім банком у 2009 році. У методології цього дослідження бралися за основу 6 основних критеріїв, серед яких:

- 1) облік думки населення та підзвітність державних органів;
- 2) політична стабільність та відсутність насильства;
- 3) ефективність роботи уряду;
- 4) якість законодавства;
- 5) верховенство закону;
- 6) стримування корупції.

Власне, згідно з результатами статистичного аналізу, Швеція увійшла до низки країн, що отримали найвищі показники за 100-бальною шкалою оцінювання: від 90-100 (Додаток 1). Цікавим є й те, що серед держав з найвищими рейтингами були скандинавські Фінляндія, Данія і Норвегія. Таким чином, шведська євроінтеграція сприяла максимально швидкому внутрішньополітичному розвитку держави. Яскравим доказом цього є те, що економічна криза, яка виникла на початку 90-х рр. у Швеції, поступово перетворилася у справжнє економічне диво вже на кінець другого тисячоліття. Це доводить й той факт, що держава збільшила кількість витрат на сферу наукових досліджень до 4,3 % (на початок 2001 р.)⁷⁰. Крім цього, грамотна політика Ріксбанку впродовж 90-х рр., яка полягала у наданні гарантій національній банківській системі та проведенні антикризових заходів, дозволила увійти країні в глобальну економічну кризу 2008 р. відносно підготовленою, у порівнянні з іншими європейськими державами⁷¹.

Відносини ж Швеції з НАТО мають на порядок більше неоднозначностей, у зв'язку з чим серед дослідників виникають певні сумніви стосовно доречності використання слова «нейтралітет» по відношенню до зовнішньої політики Стокгольма. На фоні цього, наприклад, у російській та вітчизняній історіографії з'явилися серйозні дискусії відносно того, чи можна вважати шведську концепцію неприєднання працюючою, якщо Королівство відкрито

---

⁷⁰ Шевченко А. Р. Особливості позиціонування Швеції в ЄС // Проблеми міжнародних відносин. 2013. № 6. С. 232-243.

⁷¹ Захарова Н. Швеція: економіка под ударами финансових кризисов // Современная Европа. 2010. № 3. С. 84-95.

кооперується з Альянсом. Дійсно, спільні зв'язки між Стокгольмом і НАТО активно зароджуються після 1994 р., коли держава приєдналася до програми «Партнерство заради миру»⁷². Слід зазначити, що дана програма була ініційована якраз на фоні кризи кінця 80-поч. 90-х рр. і, особливо, ставила за мету налагодження співпраці між тими країнами, відносини яких залишалися доволі напруженими. Основна задача цього проекту полягала у стабілізації міжнародних зв'язків, а також приєднанні до спільних з країнами НАТО навчань та миротворчих операцій у різних куточках світу. У подальшому, до речі, Швеція буде активно приймати участь у врегулюванні конфліктів на територіях Боснії та Герцеговини, Косово, Лівії, Афганістану та ін. держав⁷³.

Варто визнати той факт, що упродовж 90-х рр. співпраця Швеції з НАТО поступово зміцнюється. Незважаючи на дотримання нейтрального статусу, Королівство часто приєднується до миротворчих операцій у «гарячих точках», бере участь у спільних військових навчаннях з країнами Альянсу, долучається до розробки ефективного озброєння тощо. Росія, яка теж має певні геополітичні інтереси у Балтійському морі, звичайно ж, такі дії не схвалювала. Не дивлячись на те, що серед усіх скандинавських країн РФ має сухопутній кордон лише з Фінляндією, все ж, перспектива перетворення Балтики на так зване «внутрішнє озеро НАТО»⁷⁴ (у разі інтеграції Королівства до Альянсу), Росію, як і належить, ніколи не влаштовувало. Попри це, на думку деяких аналітиків, вступ не лише Швеції, а й сусідньої Фінляндії призведе до так званої «натовізації» Арктики, що йде врозріз з інтересами Москви⁷⁵. Саме тому питання щодо вступу Швеції до Північноатлантичних структур неодноразово зачіпатиме російське «геополітичне его». Власне, сучасні наміри Швеції щодо вступу до НАТО якраз і вмотивовані агресивною політикою РФ по відношенню до України, а також

---

⁷² Партнерство заради миру. Рамковий документ. 10.01.1994. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_001#Text (дата звернення: 19.02.2022).

⁷³ Пугачова Д. В. Шведсько-північноатлантичне партнерство: особливості 2000-х // Гілея. 2013. №79. С. 343-346.

⁷⁴ Кустов А. Н. Швеція и Финляндия: сотрудничество с НАТО и политика нейтралитета // Вестник СНО ДОННУ. 2022. № 14. С. 206-210.

⁷⁵ Усубов Ф. Дж. Проблемы сотрудничества НАТО с нейтральными странами Европы в начале XXI века // Известия РГПУ им. А. И. Герцена. 2010. № 124. С. 374-380.

доволі провокаційними заявами збоку Москви щодо країн Прибалтики, які, до слова, з 2004 р. є членами Альянсу.

Загалом, упродовж наступних років активної фази розвитку двосторонніх відносин між Стокгольмом та НАТО не зафіксовано. Швеція, як і раніше, продовжує залишатися членом програми «Партнерство заради миру», активно здійснюючи внески до її Цільового фонду. Незважаючи на те, що протягом другої половини 90-х рр. у Швеції були можливості для вступу до Альянсу, вона ними все таки не скористалася. Основним аргументом було те, що нейтральний статус дозволяє співпрацювати з НАТО в області забезпечення миру на рівних умовах; крім того, держава не хотіла брати на себе зайві зобов'язання⁷⁶.

Отже, можна твердо зазначити, що упродовж 90-х рр. формуються сприятливі обставини для зародження шведсько-північноатлантичного партнерства. Деякими дослідниками ці роки ідентифікуються як перший етап у розвитку двосторонніх відносин між Швецією та Альянсом⁷⁷. Комунікація Стокгольму з НАТО доволі сильно критикувалася, особливо шведською громадськістю. Однак ці дії пояснювалися тим, що Альянс давав усі ресурси та підвалини для того, аби не допустити політичної нестабільності у регіоні Північної Європи, що для Швеції 90-х рр. було питанням першочергового значення.

Таким чином, на кінець холодної війни перед Швецією постало найголовніше питання, яке полягало у якнайшвидшому обранні зовнішньополітичного вектору діяльності. Проблема перш за все крилася у тому, що на той момент Шведська держава більш ніж 150 років дотримувалася військово-політичного нейтралітету, а умови світової глобалізації та нові виклики на міжнародній арені вимагали від країни кардинальної переоцінки і абсолютно інноваційного бачення власної концепції політичного неприєднання. Перша половина 90-х рр. для новітньої історії Швеції стала своєрідним

---

⁷⁶ Смирнова А. А., Федоров В. В. Соотношение понятий «мир» и «нейтралитет» во внешней политике Швеции // *Studia Humanitatis Borealis*. 2016. № 1. С. 16-26.

⁷⁷ Карпова К. А. Вопрос присоединения нейтральных государств Европы к НАТО: пример Швеции // *Проблемы европейской безопасности*. 2018. № 3. С. 150–158.

«пошуком себе» на світовій арені, оскільки даний етап заклав основи для вибудовування новочасних пріоритетів зовнішньої політики держави. У цей проміжок часу Швеція остаточно затвердила проєвропейський вектор міжнародної співпраці, вступивши до складу ЄС у 1995 році, а налагодження тісних взаємозв'язків з Альянсом свідчать про наміри Королівства забезпечити політичну рівновагу у північноєвропейському регіоні, незважаючи навіть на те, що після розпаду СРСР загроза зіткнень між колишніми протиборчими блоками зникла. Проте натомість, виник серйозний і доволі агресивний геополітичний гравець у вигляді Росії, яка не бажала мати у себе «під боком» воєнні бази НАТО у Північній Європі. У майбутньому, саме провокаційні дії з боку Росії у Прибалтиці, а також агресія Москви стосовно України призведуть до того, що Швеція остаточно відмовиться від нейтралітету, виявивши бажання стати членом Альянсу. Загалом же можна констатувати, що проєвропейський вектор зовнішньої політики Стокгольму є найбільш визначальним з-поміж інших. Сформувавшись остаточно протягом першої половини 90-х рр., він визначив подальший хід історії Швеції на світовій політичній арені. Глибокі культурні зв'язки та спільна історична спадщина шведів з іншими європейськими народами, географічна близькість до континенту, наявність передумов для налагодження тісного економічного співробітництва – все це передувало поступовому генезису проєвропейського курсу у зовнішній політиці Стокгольму. Незважаючи на те, що, здавалось би, євроінтеграція та співпраця з НАТО суперечать шведській доктрині нейтралізму, все ж, всередині держави на це дивилися по іншому. Такі дії пояснювалися неминучим впливом глобалізації та необхідністю стати частиною європейського економічного простору. Що ж стосується Альянсу – то Стокгольм розглядав і продовжує вбачати у ньому стабілізуючий фактор, який стримує будь-які посягання Росії не тільки на Швецію, а й на території інших північноєвропейських країн.

2.2. Арктичний вектор: його роль та місце у зовнішній діяльності Швеції наприкінці XX – на початку XXI ст.

Наступним не менш важливим вектором зовнішньої політики Швеції є арктичний напрям. Для того, аби краще зрозуміти що він собою представляє, доцільно було б розглянути особливості географічного розташування Шведського королівства на сучасній мапі світу, оскільки цей фактор визначатиме безпосередні арктичні амбіції держави.

Відомо, що Швеція розміщена на території Скандинавського півострову, який, у свою чергу, є невід’ємною частиною Північної Європи. Королівство суходолом межує: на сході – з Фінляндією, на північному заході – з Норвегією. Більшу частину східної території Швеції омивають води Балтійського моря (Додаток 2). З точки зору арктичного вектору зовнішньополітичної діяльності Стокгольму, нас, безперечно, цікавитиме північний напрямок. Парадокс, насамперед, полягає у тому, що, не маючи на півночі прямого виходу до Арктики, Швеція активно претендує на вплив у цьому регіоні. Сам регіон, до слова, поділений на 5 секторів між державами, території яких розміщені безпосередньо у Арктиці, а саме: США, Канади, Норвегії, Данії та Росії (Додаток 3). Швеція у цьому списку, як бачимо, відсутня. Вищеперераховані 5 держав обмежуються виключною економічною зоною, що згідно з Конвенцією ООН з морського права становить близько 200 миль⁷⁸. Таким чином, ті води Північного Льодовитого океану, які прилягають до приарктичних країн, використовуються ними для ведення широкого спектру економічної та науково-розвідувальної діяльності. Проте останнім часом, на фоні посилення інтересів до регіону збоку інших країн (в тому числі і Стокгольму), все більш актуальною постає проблема розробки нових механізмів регулювання міждержавних відносин у цій географічній області⁷⁹.

Варто зазначити, що перші серйозні кроки на шляху вирішення даного питання були вжиті світовою спільнотою у другій половині 90-х рр. Мова

⁷⁸ Конвенция Организации Объединённых Наций по морскому праву. 03.06.99. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057#Text (дата звернення: 01.06.2022).

⁷⁹ Морозов А. И. Международно-правовой режим Арктики: ход переговорного процесса // Проблемы постсоветского пространства. 2016. № 2. С. 117-126.

йдеться, насамперед, про заснування Арктичної ради (Додаток 4) – міжурядової організації, основне завдання якої полягає у координації дій країн, які займаються освоєнням регіону⁸⁰. У 1996 році Швеція стала одним із членів даної організації, підписавши відповідну Декларацію. Членство Швеції в АР дало їй можливість впливати на рішення, які приймаються на міжнародних форумах стосовно різних спектрів діяльності у регіоні. Важливо зазначити, що одними з пріоритетних завдань арктичного вектору зовнішньої політики Стокгольму є:

- 1) спостереження за змінами кліматичної обстановки;
- 2) проведення помірної економічної діяльності;
- 3) покращення умов життя корінного населення;
- 4) збереження політичної стабільності у регіоні⁸¹.

Перший і останній пункти для країни, напевно, є одними з найважливіших. Таким чином, екологічні проблеми та сприяння засадам миру у регіоні – це два основні стовпи арктичного вектору зовнішньої політики Швеції, які поступово сформувалися протягом 90-х рр. Якщо зі змінами клімату усе зрозуміло, то з політичними нюансами не все так однозначно. І хоч за оцінками експертів виникнення конфліктів в Арктиці є малоімовірним, все ж, вірогідність, нехай і невелика, але присутня⁸². Таку позицію Швеції стосовно регіону доводить й те, що держава розглядає ресурси Арктики як надбання усього людства, саме тому на думку Стокгольма, освоєння регіону та використання його природних багатств має відбуватися в рамках широкої міжнародної комунікації з метою недопущення збройних конфліктів в першу чергу між США і РФ⁸³.

---

⁸⁰ Декларация об учреждении Арктического совета. 19.09.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_108#Text (дата звернення: 19.02.2022).

⁸¹ Дзюбан В. В. Арктическая политика Швеции и ее перспективы // Архонт. 2019. № 6 (15). С. 10–16.

⁸² Коньшев В. Н., Сергунин А. А. Арктическая стратегия США и национальные интересы России // Национальные интересы: приоритеты и безопасность. 2012. № 48. С. 2–10.

⁸³ Коньшев В., Сергунин А. Арктика на перекрестье геополитических интересов // Мировая экономика и международные отношения. 2010. № 9. С. 43–53.

Варто підкреслити, що деякі спроби налагодження міждержавної комунікації в окремих районах арктичного регіону були вжиті і раніше. Тут слід згадати про Раду Баренцевого/Євроарктичного регіону – організацію, засновану у 1993 р. (Додаток 5). Даний форум був закріплений підписанням Кіркенеської декларації, яка затверджувала низку напрямків, у яких мало відбуватися міждержавне співробітництво, зокрема економічна комунікація; науково-технічна співпраця; туризм; охорона навколишнього середовища; контакти між людьми і культурні зв'язки тощо⁸⁴.

Основними ж цілями даної Ради мали стати багатосторонній міжнародний діалог та стимуляція стійкого розвитку регіону. Засновниками ж форуму були Ісландія, Норвегія, Данія, Швеція, Фінляндія та РФ. Знову ж таки, Швеція і Фінляндія, не маючи прямого виходу до Баренцевого моря, стали співзасновниками даної організації. Припускається, що основним мотивом їхньої участі у створенні РБЄР стала географічна близькість до регіону та безпосереднє розташування країн у Північній Європі, навіть без наявності фактичного виходу до моря.

Втім, найбільш прогресивні зовнішньополітичні кроки у напрямку Арктики були зроблені Стокгольмом вже у ХХІ ст. Відліком активних дій можна вважати прийняття т.зв. «Арктичної стратегії», яка була затверджена Швецією у 2011 р. У документі, зокрема, було зазначено про проведення державою заходів, спрямованих на збереження політичної рівноваги у регіоні; укріплення ролі АР як центрального багатопрофільного органу у арктичних питаннях; сприяння розробці арктичної політики ЄС і підключення його до арктичних справ; посилення комунікації між АР та РБЄР; реалізацію державних проектів в Арктиці згідно з нормами міжнародного права⁸⁵.

---

⁸⁴ Декларация о сотрудничестве в Баренцевом/Евро-Арктическом регионе. 11.01.1993. URL: https://narfu.ru/upload/medialibrary/abb/deklaratsiya-o-sotrudnichestve-_bear_.pdf (дата звернення: 01.06.2022).

⁸⁵ *Иванов И. С.* Арктический регион: проблемы международного сотрудничества. Москва, 2013. С. 191-192.

Основними мотивами активізації Швеції в арктичному напрямі були: 1) головування в АР з 2011-2013 рр.; 2) головування з 2017-2019 в РБЄР⁸⁶.

Найважливішим досягненням Стокгольму за ці роки стало те, що держава не наполягала на просуванні власних політичних амбіцій стосовно регіону, а стала своєрідним посередником у діалозі між приарктичними державами. Так, за часів головування Швеції у вищезазначених структурах було зафіксовано помітну активізацію АР та РБЄР. Однак найважливіше досягнення держави полягає у тому, що їй вдалося привернути значну увагу світової спільноти до екологічних проблем арктичного регіону. Серед них слід виокремити – глобальне потепління та, як наслідок, танення льодовиків. Проте такі зміни диктують нові геостратегічні можливості у регіоні. Так, зменшення льодового покриву сприяє збільшенню кількості морських маршрутів, дозволяє проводити наукові розвідки підводного дна тощо. Але у той же час, це сприяє посиленню військової присутності приарктичних держав, а тому для Швеції важливо привернути увагу до заходів по дотриманню політичної рівноваги у Арктиці⁸⁷.

У попередньому розділі ми акцентували увагу на тому, що ряд дослідників (в основному російських), оцінюють арктичний вектор Швеції як малоперспективний, серед них – А. Б. Гехт і І. А. Цверіанашвілі⁸⁸, А. А. Ковальов⁸⁹. Більш оптимістичний прогноз зовнішньополітичної діяльності Стокгольму в Арктиці робить В. В. Дзюбан⁹⁰.

Загалом же можна стверджувати, що наразі Швеція переймається радше екологічними та кліматичними проблемами у регіоні, які в подальшому можуть загрожувати екосистемам не лише Північної Європи, а й усього світу. Саме тому останнім часом держава проводить активні наукові дослідження,

⁸⁶ Сайфиев Э. И. Прогноз развития арктической политики Швеции // Неделя науки СПбПУ : материалы научной конференции с международным участием. Санкт-Петербург : Политех-Пресс, 2020. С. 218–220.

⁸⁷ Макушенко Я. М., Дзись Ю. И. Арктическая стратегия Швеции: цели и перспективы // The Newman In Foreign Policy. 2021. № 62. С. 53-56.

⁸⁸ Гехт А. Б., Цверіанашвили И. А. Арктика во внешней политике Швеции: основные тренды современности // Ученые записки НовГУ. 2019. № 3 (21). С. 1–5.

⁸⁹ Ковалев А. А. Геополитическая активность в Арктике стран Северной Европы и их оборонные программы // Международные отношения. 2020. № 3. С. 1–16.

⁹⁰ Дзюбан В. В. Арктическая политика Швеции и ее перспективы // Архонт. 2019. № 6 (15). С. 10–16.

спрямовані на попередження та запобігання природних катастроф. Генерацію основних напрямів шведської арктичної стратегії провадить Шведський секретаріат з полярних досліджень при національному Міністерстві освіти і науки. За більшу частину наукових досліджень в Арктиці відповідальні університети. Одним з найбільш відомих дослідницьких центрів Швеції на півночі є станція Абіско⁹¹.

Таким чином, процес розвитку арктичного вектору зовнішньополітичної діяльності Швеції слід умовно поділити на 3 взаємозалежні етапи:

1) етап інтеграції до складу регіональних форумів – РБЄР та АР, що займаються питаннями міжнародної комунікації стосовно розвитку Арктики (90-і рр ХХ ст.);

2) долучення до заходів щодо організації безпеки у регіоні; загалом період не відзначений активною діяльністю Стокгольму в арктичному напрямі (2000-і рр.);

3) період широкого залучення Швеції до діяльності у арктичних міжнародних структурах; етап ініціювання масової кампанії наукових досліджень у регіоні, спрямованих на вивчення можливості виникнення природних катаклізмів в Арктиці та їх впливу на світову екосистему (2011 – сьогодні).

Отже, арктичний вектор у новітній політ історії Швеції посідає вагоме місце, проте далеко не визначальне. Територіально Королівство не має виходу до Арктики і цей фактор обмежує можливості держави щодо використання ресурсів даного регіону. Однак те, що країна розміщена у Північній Європі і має географічну близькість з Арктикою – дозволяє їй не тільки мати членство у відповідних регіональних організаціях, а й впливати через них на прийняття рішень стосовно екологічного захисту географічної області, організації заходів по дотриманню військово-політичної рівноваги у регіоні тощо. У контексті цього Швеція демонструє зважений підхід до розвитку області, на яку

---

⁹¹ Павленко В. И., Подоплекин А. О., Куценко С. Ю. Система фундаментальных научных исследований в Арктике и реализация геополитических интересов циркумполярных стран // Арктика: экология и экономика. 2016. № 4. С. 86-92.

територіально не претендує, але водночас, переймається питаннями її природного захисту, помірною використанням тамтешніх ресурсів і найголовніше – нагляд за дотриманням безпекових зобов'язань у відносинах між приарктичними державами. Саме тому квінтесенцією арктичного напрямку зовнішньої політики Швеції наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття є дотримання нею міжнародно-правових домовленостей і зобов'язань стосовно розвитку даного регіону.

2.3. Значення Балтійського регіону у зовнішньополітичній діяльності Швеції

Королівство Швеція розміщено у Північній Європі – регіоні, що має безпосереднє географічне відношення до Балтійського моря (Додаток 6). Протягом багатьох століть, держави, що існували навколо нього, мали надзвичайно багату історію, відзначену різноманітними конфліктами, економічними домовленостями, розвитком міжнародної культури тощо. Однак найчастіше, Балтійське море було скоріше ареною міждержавних протистоянь за економіко-політичне домінування у регіоні⁹². Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст., власне, ситуація значно полегшилась, у зв'язку з закінченням холодної війни. Однак на сьогоднішній день, цей регіон є своєрідною ареною політичної напруженості між країнами Прибалтики, що є членами НАТО і Росією, яка не задоволена безпосередньою близькістю Альянсу по відношенню до своїх кордонів. До слова, саме цей фактор стане однією із передумов кардинальної трансформації «шведського нейтралізму» на максимально прискорене зближення з НАТО.

Про важливість балтійського вектору зовнішньополітичної діяльності Стокгольма свідчить той беззаперечний факт, що загальна протяжність морського узбережжя Швеції становить близько 3218 км. Більша частина території держави омивається водами Балтійського моря. Тому цілком

---

⁹² Корнеев В. С. Понятия «страны Балтийского региона» и «Балтийский регион» // Космополис. 2008. № 2. С. 68-77.

закономірно, що вибудовування відносин з країнами Балтійського регіону є невід'ємною частиною міжнародної політики Швеції.

Кінець холодної війни вимагав від держав Балтійського регіону нової форми міжнародної співпраці, що сприяла б не тільки соціально-економічному зростанню регіону, а й забезпеченню у даній географічній зоні військово-політичної рівноваги. У контексті цього стає логічним той факт, що саме у 90-і рр. міжнародною спільнотою була створена Рада держав Балтійського моря (Додаток 7) – організації, пріоритетним напрямком якої було забезпечення комунікації країн щодо розвитку регіону, налагодження торгівельно-економічного співробітництва, дотримання військово-політичної стабільності на території даної географічної області тощо⁹³. Цікавим моментом є те, що штаб-квартира даної організації знаходиться у шведському Стокгольмі. Тому без перебільшення можна зазначити, що Швеція є своєрідним лідером у рядах цього об'єднання.

Інтерес Стокгольма до Балтійського регіону можна пояснити рядом причин:

- 1) географічною близькістю;
- 2) прибалтійські країни (Литва, Латвія, Естонія) є потенційно привабливими ринками для шведського підприємництва;
- 3) наявність прямих історичних зв'язків з країнами регіону;
- 4) потенційність виникнення військово-політичних конфліктів між блоком НАТО та Росією⁹⁴.

Загалом можна стверджувати, що на сьогоднішній день Балтійський регіон є одним з най динамічніших у плані міжнародного розвитку. Багато в

---

⁹³ Conference of Foreign Ministers of the Baltic Sea States Copenhagen. 5-6.03.1992. URL: <https://cbss.org/wp-content/uploads/2020/05/1992-CBSS-1st-Ministerial-Session-Communique.pdf> (дата звернення: 03.06.2022).

⁹⁴ Божко С. О. Політика безпеки Швеції в регіоні Балтійського моря після закінчення «холодної війни» // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2004. № 10. С. 542-554.

чому це відбулося завдяки активній діяльності Швеції, яка продовжує проявляти ініціативність у різноманітних векторах співробітництва⁹⁵.

Якщо говорити про міждержавну співпрацю, то за більш ніж 30 років у регіоні сформувалася ціла низка комунікацій, що дозволяє країнам ефективно домовлятися між собою та мобільно реагувати на різноманітні виклики. Серед них можна виділити:

- 1) Балтійський форум розвитку» (БФР) – неурядова система, до складу якої входять представники бізнесу з країн Балтійського регіону;
- 2) Балтика-21 – експертна асоціація при РДБМ;
- 3) «VASAB» - міждержавна мережа з просторового планування у державах Балтійського регіону;
- 4) «ХЕЛКОМ» (Хельсінська комісія по захисту морського середовища Балтійського моря);
- 5) Єврорегіони – форма інтеграції декількох територіальних об'єднань⁹⁶.

Втім, Швеція і її місце в системі міждержавного співробітництва в Балтиці є проблемою значно глибшою, аніж здається на перший погляд. В рамках аналізу шведського зовнішньополітичного курсу на зламі століть нас цікавитиме, перш за все, питання високої політичної напруженості у регіоні та його вплив на трансформацію нейтралізму у Шведському Королівстві.

Важливими моментом є те, що Швеція, з точки зору військово-географічного положення, розташована у доволі вигідному місці: на грані між Північним і Балтійським морями, що, по суті, дозволяє їй контролювати протоку між ними. Крім того, цей водний прохід відкриває державі доступ до Світового океану, а значить – створює сприятливі передумови для розвитку судноплавства. Хоч Швецію від Росії відділяє не лише море, а й прибалтійські

---

⁹⁵ Гехт А. Б., Лосев С. А. Основные направления деятельности Швеции в Совете государств Балтийского моря // Восемнадцатые Петровские чтения : материалы всероссийской научной конференции с международным участием. Санкт-Петербург : Северная звезда, 2017. С. 91-97.

⁹⁶ Часовский В. И. Сотрудничество стран Балтийского региона: современное состояние и проблемы // Балтийский регион – регион сотрудничества : проблемы и перспективы трансграничного сотрудничества вдоль западного побережья России : материалы международной научно-практической конференции. Калининград, 2018. С. 165-176.

країни, це все одно не заважає Москві створювати різноманітні провокації поблизу шведських кордонів, мова про які піде у наступному розділі. Втім, факт часткової територіальної ізоляваності від агресивної Росії Стокгольмом сприймається як перевага. Так, це дозволяє Швеції активно долучатися до процесу оснащення армій прибалтійських країн, що, до речі, вже свідчить про поступовий відхід держави від традиційних засад політичного нейтралізму⁹⁷. Однак такі дії пояснюються її бажанням зберегти військово-політичну рівновагу у регіоні. Проблема лиш в тому, що Росія на такі виклики реагує доволі агресивно.

До слова, Швецію ще й можна вважати своєрідним ментором прибалтійських країн на шляху до євроінтеграції. Так, підписані у 90-і рр. ХХ ст. торгівельні угоди між Швецією та Литвою, Латвією і Естонією звернули увагу європейської громадськості, через що пізніше, між цими країнами і Європейським Союзом була налагоджена тісна співпраця і як результат – прибалтійські країни стали членами ЄС. Однак питання колективної безпеки цих трьох країн вимагали від них рішучих дій. Тому було вирішено приєднатися до НАТО через загрозу вторгнення збоку Москви. Таким чином, на відміну від тієї ж Швеції, «натоцентрична» система регіональної безпеки стала для прибалтійських країн справжнім еталоном⁹⁸. Незважаючи на те, що Стокгольм завжди виступав за позаблоковість та невтручання у конфлікти між протиборчими блоками, все ж, такий підхід не відповідав зовнішньополітичним пріоритетам Литви, Латвії та Естонії.

Однак деякі розбіжності у поглядах стосовно колективної безпеки не заважали Швеції активно співпрацювати з Прибалтикою. Враховуючи той факт, що країни є членами ЄС, а значить – один для одного вони виступають економічними партнерами, все це, врешті-решт, сприяє укріпленню міцних дипломатичних зв'язків. «Північні країни», до складу яких входить Швеція, є лідерами у світовій економіці за якістю економічного росту. Прибалтійські

---

⁹⁷ Божко С. О. Геополітичне положення Балтійського моря // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2014. № 120. С. 127-137.

⁹⁸ Смирнов В. А. Роль еліт в виборі внешнеполитических приоритетов стран Прибалтики // Вестник РУДН. 2020. № 4. С. 603-616.

країни такими показниками похвалитися не можуть, тож Швеція стає для них яскравим прикладом того, як ефективно використовувати національні і зовнішні ресурси, покращуючи на світовому ринку своє положення, незважаючи при цьому на посилення в Балтійському регіоні впливу іноземних ТНК⁹⁹. До слова, саме з кінця 90-х рр. шведські інвестори почали активну «експансію» трьох прибалтійських країн, більше того, частина їх капіталовкладень знаходилася й на територіях Польщі та Росії¹⁰⁰. Це свідчить про те, що з економічної точки зору Балтійський регіон для Стокгольму – це, в першу чергу, ринки збуту, а також сприятливе середовище для фінансових вкладень. Прибалтійські країни у лиці Литви, Латвії та Естонії активно сприяють цьому, оскільки за економічними показниками росту значно поступаються Стокгольму.

Таким чином, можна резюмувати, що Балтійський регіон у зовнішній політиці Швеції наприкінці ХХ – на початку ХХІ відігравав і продовжує відігравати не менш важливе геополітичне значення. Основне пояснення цьому – безпосередня географічна близькість держави до вод Балтійського моря. Його води омивають більшу частину східного узбережжя країни, що створює сприятливі передумови для судноплавства, фундаментальних наукових досліджень, екологічного моніторингу та інших видів діяльності.

Враховуючи той факт, що до Балтійського регіону відноситься близько 9 країн (включно зі Швецією), це вимагає від Стокгольму зважених підходів до комунікації між державами.

У зовнішній політиці Швеції в межах Балтійського регіону можна виділити два найбільш домінуючих напрямки: військово-політичний та економічний.

Перший полягає у організації Стокгольмом заходів по дотриманню політичної рівноваги у даній географічній зоні, адже загроза виникнення конфліктів між блоком НАТО та Росією – це найгірший сценарій для

---

⁹⁹ Королева А. В. Экономика северных стран и экономика стран Прибалтики // Вестник КРАГСИУ. 2016. № 17. С. 153-158.

¹⁰⁰ Кузнецов А. В. Трансграничная корпоративная интеграция в Балтийском регионе // Балтийский регион. 2012. № 1. С. 17-26.

нейтральної Швеції кінця 90-х-початку 2000-х рр. Однак відкидати небезпеку зіткнень аж ніяк не можна і у Стокгольмі це прекрасно розуміють. Беззаперечним доказом цього є той факт, що з 2004 р. прибалтійська «трійка» стала членом Альянсу, а Швеція та Фінляндія так і продовжили бути поза грою, дотримуючись традиційного нейтралітету. На фоні цього Швеція відчуває себе незахищеною у випадку, якщо Росія застосує агресію по відношенню до неї, тому Стокгольм активно співпрацює з НАТО через участь у спільних військових навчаннях, розробленні зброї, але при цьому не будучи частиною Альянсу.

Другий ґрунтується виключно на економічній вигоді, яку Швеція може почерпнути від тісної торгівельної співпраці з країнами регіону. Основний акцент Стокгольм робить на державах, що з точки зору економічних показників є на порядок нижчими, однак привабливими для значних капіталовкладень і будівництва ТНК. Мова йде про ту саму трійку – Литву, Латвію та Естонію. З кінця 90-х рр. підписано численні торгівельні угоди між Швецією та зазначеними країнами, що посприяло прискореній євроінтеграції Прибалтики, а пізніше – входженню до блоку НАТО. Саме тому Стокгольм можна вважати своєрідним «провідником» прибалтійських країн на шляху до євроінтеграції.

Загалом можна стверджувати, що діяльність Швеції у регіоні характеризується достатньою активністю. Стокгольм долучений до всіх форм міжнародної співпраці у регіоні: починаючи від роботи у структурах РДБМ і закінчуючи різноманітними формами регіонального діалогу. На відміну від арктичного вектору, балтійський виглядає значно перспективнішим і надійнішим у системі зовнішньої політики Стокгольму наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Основне завдання Швеції у регіоні на даний момент – дотримання міжнародно-правових зобов'язань та недопущення військових зіткнень між протиборчими державами.

РОЗДІЛ 3

ШВЕДСЬКА ГЕОПОЛІТИКА НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.: ПЕРЕОЦІНКА ДОКТРИНИ ПРО НЕЙТРАЛІТЕТ

3.1. Особливості відносин Швеції з Європейським Союзом та НАТО на початку ХХІ ст.

На початку ХХІ ст. Швеція вже більше п'яти років перебувала у складі Європейського Союзу. Без перебільшення можна сказати, що ці роки пішли лише на користь шведському суспільству, особливо в контексті економічного розвитку. Вступивши до ЄС, Швеція почала проводити спільну з Європою торгіву і сільськогосподарську політику. Зовнішньоторгова діяльність держави стала більш протекціоністською, а протягом цього часу у країні поступово з'явилася розвинута система стимулювання експорту товарів, яка включала в себе близько 15 видів державної підтримки. Країна продовжувала займати активну позицію стосовно східного розширення кордонів ЄС. На думку Стокгольму, це мало призвести до укріплення безпеки і стабільності у Європейському Союзі, зростанню зовнішньоторгового обігу товарів, а також сприяло б покращенню стану навколишнього середовища на східних територіях об'єднання¹⁰¹.

Однак деякі аспекти шведсько-європейського співробітництва, все ж, мали гострі нюанси, мова про які піде далі.

Справа в тому, що у 2002 році Європейський Союз ввів у обіг єдину валюту – євро, до якої приєдналася більша частина європейських країн. Однак Швеція активно цьому протривилася, оскільки мала на то вагому причину. Всередині країни існувало дві протиборчі політичні сили, які по різному бачили зовнішню співпрацю з ЄС у економічних питаннях. Перші – (ліві) виступали за незалежну зовнішню і внутрішню політику (Ліва партія та Соціал-демократична партія). На їх думку, занадто активна участь Швеції в

---

¹⁰¹ Вєдерникова С. В. Швеция и Европейский Союз: процесс приспособления к новым условиям развития интеграции : автореф. дис... канд. экон. наук: 08.00.14. Москва, 2004. 17 с.

європейських інститутах сприяла б зниженню рівня конкурентоспроможності держави, а також могла б підірвати засади військового нейтралітету. Другі – (праві) виступали за якнайширшу співпрацю з ЄС, особливо в економічних питаннях (Помірна коаліційна партія). Власне, ця політична сила у першій половині 90-х рр. і наблизила Швецію до входження в Європейський Союз. Цікаво, що обидві політичні сторони виступали за перебування держави у складі ЄС, а також за активний діалог з ЄВС, однак вважали, що країна має зберегти власні унікальні атрибути, в тому числі і національну валюту – крону¹⁰². Саме тому шведським парламентом було вирішено провести референдум на національному рівні, аби надати право вибору народу. На порядку денному стояло питання щодо затвердження або ж відхилення євро у якості основної валюти. Власне, у 2003 році і було проведене загальнонародне голосування, результати якого виглядали наступним чином: 42,0 % – «за» прийняття євро, 55,9 % – «проти», 2,1 % – «утрималися» при 82,6 % явки¹⁰³. Таким чином, євро не було прийнято на території держави. Як бачимо, основна причина цьому – бажання вести самостійну економічну політику незалежно від рішень Європейського центрального банку.

Слід наголосити: події навколо цього референдуму вкотре доводять, що Швеція на зламі століть продовжувала традиційне для себе дистанціювання від міжнародних спільнот в окремих питаннях. Незважаючи на те, що діяльність Європейського Союзу акцентується, радше, на економічних питаннях, аніж суто на політичних, Швеція все одно побоювалася «поглинання» Союзом своєї ідентичності. Отже, нейтралітет для Швеції на початку століття залишався не просто словом та багатолітньою традицією, а й справді дієвим фактором, що впливав на весь хід зовнішньополітичної діяльності держави упродовж наступних років.

---

¹⁰² Захарова Н. Ю. Швеция против евро // Современная европа. 2004. № 3. С. 112-119.

¹⁰³ Yes and no to the euro – The referendum on the euro in 2003. 10.08.2004. URL: <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/democracy/political-party-preferences/party-preference-survey-psu/pong/publications/yes-and-no-to-the-euro--the-referendum-on-the-euro-in-2003/> (дата звернення: 19.02.2022)

Те, що Швеція у складі ЄС стала свого роду державою «з вадами» свідчить й доказ того, яку позицію зайняв Стокгольм по відношенню до спільної політики безпеки і оборони ЄС. Так, Швецією чітко були розмежовані двосторонні аспекти щодо солідарності і взаємних оборонних обов'язків між країнами Європейського Союзу. Стокгольм і продовжував дотримуватися доктрини військового неприєднання, однак не заперечував, що у разі нападу на одну із країн учасниць Союзу стояти осторонь не буде. Королівство гарантувало підтримку у вигляді поставок зброї, військового контингенту, гуманітарної допомоги тощо. Таким чином, можна резюмувати, що політика неприєднання у сфері міжнародних відносин стала настільки неактуальною, що вимагала від тієї ж нейтральної Швеції нових підходів до її видозмінення і абсолютно модернізованого трактування¹⁰⁴.

Про це доводить і трансформація двосторонніх відносин між Швецією і НАТО. Дуже часто у північноатлантичних кругах державу характеризують як «країну, що не приєднана військово, але і не нейтральну» або у якості «близького партнера, але не безпосереднього члена Альянсу». Характерно, що і у самій Швеції визнають застарілість доктрини про нейтралітет. Це стало особливо помітно після затвердження у 2007 році Лісабонського договору, одна із статей якого зазначає, що держава-учасниця ЄС має всесторонньо допомагати іншій країні Союзу, яка зазнала нападу¹⁰⁵. Слід за Лісабонським договором, у 2009 році шведським парламентом була прийнята так звана зовнішньополітична програма, в якій зазначалося, що Швеція не є членом жодного військово-політичного союзу, а будь-яке виникнення конфліктів слід запобігати колективним шляхом та взаємною співпрацею¹⁰⁶. Варто підкреслити, що ми не випадково розглядаємо міжнародну політику Швеції у контексті і ЄС,

¹⁰⁴ Савенко Е. И. Швеция – ЕС: эволюция сотрудничества в рамках политики обороны и безопасности // Вестник Саратовского ун-та. Серия «История. Международные отношения». 2018. № 4. С. 501–507.

¹⁰⁵ *Ambassador Malmqvist* Швеція і НАТО – 23 роки одним шляхом // NATO REVIEW. 2018. 11 січня. URL: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2018/01/11/shvetsya-nato-23-roki-odnim-shlyahom/index.html>

¹⁰⁶ Підберезних І. Є., Галкін Р. Д. Політика національної безпеки Королівства Швеція: історико-правовий контекст // Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 3. С. 172-177.

і НАТО, адже фактично, питання колективної оборони і безпеки Європейського Союзу частково відповідають і військовим Північноатлантичного Альянсу¹⁰⁷.

Загалом варто виокремити ряд етапів, які стосуються безпосереднього налагодження співробітництва Стокгольму з НАТО на зламі століть:

1) поступова інтеграція до північноатлантичних структур – 1994 р. – долучення до програми «Партнерство заради миру»; 1997 р. – Стокгольм стає членом Ради євроатлантичного партнерства; в цей же рік Швеція відкриває у Брюсселі своє представництво при штаб-квартирі НАТО;

2) участь у самітах – у 2004 році міністерка закордонних справ Швеції Лейла Фрейвальдс (Додаток 8) виступила з промовою, де зазначила, що проблема Афганістану для держави є вже давно пріоритетною; ще з 2001 р. держава приєдналася до миротворчої операції у Афганістані (до цього, під прапором НАТО Швеція вже приймала участь в миротворчих заходах на території колишньої Югославії у 1995 р.)¹⁰⁸.

Таким чином, вже з перших років приєднання до програми «Партнерство заради миру», Швеція проявила себе у якості активного актора, що готовий піти чи не на все для врегулювання конфліктів в різних куточках світу.

Отже, на початку XXI ст. Швеція продовжує дотримуватися євроатлантичного зовнішньополітичного курсу, однак розбіжності держави з фінансовою політикою ЄС призвели до так званої кризи 2003 року. Її суть полягає у вирішенні питання, стосовно прийняття чи відхилення Швецією євро у якості основної валюти. На фоні цього всередині країни виникла справжня баталія між правими та лівими політичними силами, що мали діаметрально протилежні погляди стосовно даної проблеми. Перші виступали за прийняття євро, а також активну участь держави у діяльності всіх європейських інституцій, другі, відповідно, за відхилення європейської валюти, а також помірне дистанціювання від ЄС. Результати проведеного референдуму

---

¹⁰⁷ Савенко Е. И. Швеция – ЕС: эволюция сотрудничества в рамках политики обороны и безопасности // Вестник Саратовского ун-та. Серия «История. Международные отношения». 2018. № 4. С. 501–507.

¹⁰⁸ Зеленева И. В. Партнерство Швеции и НАТО: концепция «тотальной обороны» // Оригинальные исследования. 2022. №1. С. 110-114.

показали – шведська громадськість проголосувала проти євро, тому цілком закономірно, що погляди лівих політичних сил співпадали з думкою більшості населення. Однак примітно, що ті, що інші вбачали у Європейському Союзі вигідного партнера, особливо в питаннях економічного розвитку. Проте дух шведського нейтралізму помітно впливав на правлячі кола держави. Звідси і виникало бажання Стокгольму продемонструвати відданість власним багатолітнім традиціям, що проявлялися у зовнішньополітичному дистанціюванні, збереженні державної ідентичності тощо.

Втім, якщо у економічних відносинах з ЄС Швеція мала волю проявити деяку незалежність, то у відносинах з НАТО все більш помітним стає небачене до того порозуміння. Приміром тому є те, що наприкінці 90-х – на початку 2000-х рр. держава приєдналася до всіх можливих на той час міжнародних програм, ініційованих Альянсом, приймала участь у миротворчих операціях під прапором НАТО, оголошувала про готовність допомогти будь-якій європейській країні, що зазнала військового вторгнення чи агресії.

Такі дії Стокгольму були спричинені процесами світової глобалізації, які, по суті, позбавили актуальності багатолітню шведську доктрину про нейтралітет. Цілком впевнено можна стверджувати, що Швеція вбачала у НАТО надійного партнера, ресурси і військово-політичні можливості якого дозволяли організувати надійну систему колективної безпеки не лише в рамках Європейського Союзу, а й в північноєвропейському регіональному вимірі. Події, які відбуватимуться на території Східної Європи в подальші роки сприятимуть не тільки переосмисленню сучасної системи міжнародних відносин провідними країнами світу, а й перегляду колишніми нейтральними державами своїх зовнішньополітичних засад.

3.2. Вплив російсько-української кризи 2014 р. на зовнішню політику Стокгольму

Перш ніж говорити про значення подій російсько-української кризи для зовнішньополітичної діяльності Швеції слід наголосити, що після 2010 р. Росія почала проявляти зовнішню активність не лише на теренах України, а й безпосередньо у Балтійському морі, зокрема біля берегів Шведського Королівства. Мова йде про численну кількість військових провокацій, ініційованих Москвою впродовж декількох років поспіль, а саме:

1) березень 2013 р. – в рамках військових навчань «Захід-2013» два російські бомбардувальники у супроводі чотирьох винищувачів нахабно увійшли в повітряний простір Швеції, ініціювавши атаки на південну частину держави;

2) жовтень 2014 р. – біля берегів столиці був помічений російський підводний човен, який, ймовірно, проводив приховану розвідувальну діяльність з метою вивчення географічних особливостей південно-східного узбережжя Королівства;

3) березень 2015 р. – в контексті чергових навчань Росія ініціювала захоплення шведських острівних архіпелагів¹⁰⁹.

Усі вищенаведені інциденти по-справжньому сколихнули шведську громадськість, в результаті чого всередині держави проводилися деякі законодавчі реформи, що стосувалися виділення значних фінансових витрат на організацію потужної обороноздатності. Так, у 2015 році Ріксдагом був прийнятий «Закон про оборону». Тільки в перший рік після його затвердження загальний бюджет Збройних Сил Швеції склав близько 44 млрд крон (приблизно 5,3 млрд доларів США)¹¹⁰. Попри це, значно посилювався характер взаємодії Швеції з НАТО. Приміром, на Уельському саміті Північноатлантичного Альянсу (вересень 2014 р.) нейтральні Швеція і

¹⁰⁹ *Алієва Е.* Безпекова політика Швеції в контексті російської агресії проти Швеції // ГРАН. 2019. № 5. С. 14-24.

¹¹⁰ *Политов А. В., Першин Ю. Ю., Зеленин А. В.* Оценка физической подготовленности военнослужащих Вооруженных Сил Швеции // Актуальные проблемы физической и специальной подготовки силовых структур. 2021. № 3. С. 173-181.

Фінляндія підписали Меморандум про взаєморозуміння з НАТО, що стало правовою основою для подальшої інтеграції двох країн у військово-тренувальну діяльність блоку. Лише протягом 2016-2017 рр. Швеція і Фінляндія включили власні ударні війська до процесу підготовки сил швидкого реагування НАТО¹¹¹. Фактично, після проведених Росією провокацій, у Швеції цілком свідомо стали припускати можливість військових зіткнень, спричинених агресією збоку Москви. У зв'язку з цим, велику увагу у Швеції приділяють різносторонньому рівню бойової і фізичної підготовленості особового складу частин і підрозділів ЗС Швеції¹¹².

Після окупації Росією українського Криму (лютий 2014 р.) та вторгнення на Донбас (квітень того ж року) у Швеції серйозно занепокоїлися. Перша реакція держави не змусила на себе чекати. Вже у березні 2014 р. тодішній прем'єр-міністр Швеції Фредрік Райнфельдт (Додаток 9) зазначив, що дії Росії по відношенню до України є неприйнятними, а для заспокоєння ситуації Москва мала вийти на прямий діалог з українським урядом¹¹³, чого, як відомо, не зробила. Згодом, Райнфельдт сказав, що РФ серйозно порушує норми міжнародного права і ставить під загрозу усю систему колективної безпеки в Європі, яку побудував світ після закінчення холодної війни¹¹⁴. Слідом за прем'єр-міністром ситуацію навколо України прокоментував тодішній міністр закордонних справ Швеції Карл Більдт (Додаток 10). Зокрема він зазначив, що російське вторгнення в Україну суперечить принципам європейської колективної безпеки¹¹⁵. Таким чином, з перших днів російської агресії Швеція

---

¹¹¹ Трунов Ф. О. Североевропейское измерение деятельности НАТО на современном этапе // Проблемы европейской безопасности. 2018. № 3. С. 127-149.

¹¹² Зыков А. В., Боцман О. С., Щеголев В. А., Дмитриев Г. Г. Характеристика военного потенциала Швеции // Актуальные проблемы физической и специальной подготовки силовых структур. 2021. № 2. С. 141-145.

¹¹³ Reinfeldt F. Swedish PM: Russian worries «understandable» // The Local. 2014. 3 March. URL: <https://web.archive.org/web/20180922174948/https://www.thelocal.se/2014/03/pm-says-ukraine-conflict-understandable> (дата звернення: 09.06.2022).

¹¹⁴ Joakim K. Reinfeldt orolig inför toppmötet // Aftonbladet. 2014. 19 March. URL: <https://web.archive.org/web/20140320114655/http://www.aftonbladet.se/nyheter/article18570401.ab> (дата звернення: 09.06.2022).

¹¹⁵ Carl Bildt. 2014. 1 March // Twitter. URL: <https://twitter.com/carlbildt/status/439769423684317184> (дата звернення: 09.06. 2022).

долучилася до більшості країн цивілізованого світу, які підтримали українську позицію. Того ж року держава (як учасниця Європейського Союзу) голосувала за впровадження економіко-політичних санкцій проти Москви.

Загалом, як раз після подій на території України, все більш актуальним ставало питання щодо остаточного зближення Швеції з НАТО та посилення загальної обороноздатності країни. Держава активно почала фінансувати військовий сектор, зокрема оборонну промисловість. Спеціалісти в галузі воєнного кораблебудування стали ще більш затребуваними, оскільки загрозу збоку Росії країна очікує саме з вод Балтійського моря. Окрім цього, Швеція поступово збільшує чисельність власних Збройних Сил, а також інвестує не мало коштів у розробку та будівництво нової зброї, підводних човнів, літаків-винищувачів. Основний акцент робиться на покращенні берегової оборони¹¹⁶.

В наступні роки процес підготовки шведського суспільства до потенційної війни з Росією лише поживається. Упродовж 2017 р. в державі відновлять не тільки обов'язкову військову службу, а й розсилатимуть багатьом шведським сім'ям брошури-листівки з детальними інструкціями щодо організації народної оборони, поведінки під час бойових дій, рекомендації щодо того, як віднайти продукти харчування та постійно залишатися в теплі. Примітно, що в останній раз шведське суспільство отримувало від уряду подібні інструкції лише в часи холодної війни¹¹⁷. Цей факт є беззаперечним підтвердженням того, що та система міжнародних відносин, яка склалася після розпаду СРСР – повністю зжила себе, а в умовах потенційної військової загрози збоку Москви – нейтралітет Швеції остаточно і назавжди втратив свою актуальність. Це доводить серйозний прецедент, що стався у 2019 році. Тоді шведський літак перебував у нейтральному повітряному просторі між островом Готланд та водами Балтики, коли зненацька, на відстань 20 метрів до нього

---

¹¹⁶ *Петренко Л.* Дефінляндизація Фінляндії та Швеції // ZAXID.NET. 2022. 19 травня. URL: https://zaxid.net/definlyandizatsiya_finlyandiyi_ta_shvetsiyi_n1543072 (дата звернення: 09.06.2022).

¹¹⁷ *Єрміца В.* «Швеція готується до війни проти Росії» (світова преса) // Радіо Свобода. 2018. 18 січня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28983224.html> (дата звернення: 10.06.2022).

наблизився російський винищувач Су-27¹¹⁸. Як і зазначалося раніше, це був не перший випадок за останні 5 років, коли Росія в черговий раз ініціювала небезпечну провокацію по відношенню до Швеції. Шведські експерти неодноразово наголошували, що Росія – небезпечний актор на міжнародній арені, яка у разі виникнення регіонального конфлікту на Півночі Європи цілком безперешкодно піде на застосування ядерної зброї¹¹⁹.

Протягом наступних років, офіційні представники Стокгольму неодноразово підтримуватимуть Україну у боротьбі з Москвою. Приміром тому є виступ тодішнього прем'єр-міністра Швеції Стефана Левена (Додаток 11) на засіданні Генасамблеї ООН, де він зазначив, що незаконна окупація Криму та розв'язана Росією війна на Донбасі несуть серйозну загрозу глобальній колективній безпеці¹²⁰. Раніше С. Левен зазначав, що західні санкції мають діяти доти, допоки Росією не будуть виконуватися Мінські домовленості¹²¹.

На фоні російської агресії в Україні, а також постійної присутності московської техніки у водах Балтійського моря, у Швеції почали розуміти важливість постійної підтримки двосторонніх відносин з НАТО. Так, у 2018 р. нейтральні Швеція та Фінляндія підписали з США відповідну декларацію про посилення співробітництва в оборонній сфері. Документ передбачав полегшення процедури проведення спільних навчань та підготовки воєнних

---

¹¹⁸ Швеція викликала посла РФ через небезпечний маневр Су-27 // УНІАН. 2019. 24 лютого. URL: <https://www.unian.ua/world/10458126-shveciya-viklikala-posla-rf-cherez-nebezpechniy-manevr-su-27.html> (дата звернення: 10.06.2022).

¹¹⁹ Шведские эксперты считают, что Россия может применить ядерное оружие в региональном конфликте // УНІАН. 2017. 14 июня. URL: <https://www.unian.net/world/1976099-shvedskie-ekspertyi-schitayut-cto-rossiya-mojet-primenit-yadernoe-orujie-v-regionalnom-konflikte.html> (дата звернення: 10.06.2022).

¹²⁰ Анексія Криму та агресія на Донбасі загрожують глобальній безпеці – прем'єр Швеції // Укрінформ. 2020. 27 вересня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3107187-aneksia-krimu-ta-agresia-na-donbasi-zagrozuut-globalnij-bezpeci-premer-svecii.html> (дата звернення: 10.06.2022).

¹²¹ Прем'єр Швеції підтримує розширення і продовження санкцій проти РФ // УНІАН. 2019. 4 грудня. URL: <https://www.unian.ua/politics/10779785-prem-yer-shveciji-pidtrimuye-rozshirennya-i-prodovzhennya-sankciy-proti-rf.html> (дата звернення: 10.06.2022).

кадрів¹²². Того ж року, занепокоєна агресивними діями Росії Швеція активно закупатиме у США зенітно-ракетні комплекси «Patriot»¹²³.

З 2020 р. все більш помітними стали тенденції погіршення військово-політичної обстановки у Балтійському регіоні. Шведська служба зовнішньої розвідки визнала, що там присутній підвищений ризик міжнародних дестабілізацій та військових конфронтацій, у зв'язку з провокаційними діями РФ¹²⁴. Фактично через рік шведські парламентарі звернулися до національного уряду, аби той дозволив ініціювати правову основу для можливого вступу держави в НАТО¹²⁵. Ще через рік у країні помітно зросла кількість населення, яке активно підтримувало потенційний вступ до Альянсу, однак тодішня міністерка закордонних справ Швеції Анн Лінде (Додаток 12) наголосила, що НАТО продовжить залишатися близьким партнером Стокгольму, проте Швеція і надалі дотримуватиметься позаблоковості¹²⁶.

Таким чином, слід резюмувати, що події російсько-української кризи 2014 р. стали поворотним моментом в системі глобальної колективної безпеки. За іронією долі, надмірна військова присутність Росії у водах Балтійського моря та незчисленна кількість провокацій по відношенню до Стокгольму співпали з війною Москви проти України. Цілком закономірно, що увесь перелік вищенаведених фактів став своєрідним каталізатором для переосмислення Швецією власної доктрини про нейтралітет. Агресивність дій Російської Федерації та абсурдність вчинків її керівників довели, що

¹²² Фінляндія, Швеція та США посилять оборонну співпрацю // Європейська правда. 2018. 9 травня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2018/05/9/7081450/> (дата звернення: 10.06.2022).

¹²³ Швеція придбає у США системи Patriot // Європейська правда. 2018. 1 серпня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2018/08/1/7085102/> (дата звернення: 10.06.2022).

¹²⁴ У Швеції заявили про загрозу військової ескалації в Балтійському регіоні // Європейська правда. 2020. 13 березня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/03/13/7107474/> (дата звернення: 10.06.2022).

¹²⁵ Парламент Швеції закликав уряд відкрити можливість для потенційного вступу в НАТО // Європейська правда. 2020. 22 грудня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/12/22/7117876/> (дата звернення: 10.06.2022).

¹²⁶ У Швеції зростає підтримка потенційного членства у НАТО // Європейська правда. 2021. 12 січня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2021/01/12/7118410/> (дата звернення: 10.06.2022).

багатолітня шведська політика неприєднання втратила будь-які переваги. Наявність загрози вторгнення Росії на територію Швеції є суворою реальністю, а не конспірологічною вигадкою і у Стокгольмі це щодня усвідомлюють. Саме тому упродовж другого десятиліття все більш помітною стає посилення співпраці Швеції як на рівні відносин з Північноатлантичним Альянсом, так і у системі регіональної кооперації з країнами Північної Європи. Посилення обороноздатності, відновлення обов'язкової військової служби, закупка нового озброєння та розробка власного, проведення спільних військових навчань з Альянсом – саме так можна описати характер зовнішньополітичної діяльності Королівства після 2014 року. Однак парадоксальним все ж залишається той факт, що держава пролонгувала дію традиційного вже для себе міжнародного нейтралітету, проте більш очевидним ставало те, що Стокгольм поступово від нього відходив, хоча і публічно це заперечував. В майбутньому, лише широкомасштабне вторгнення РФ на територію України остаточно поставить крапку на шведському нейтралітеті.

3.3. Кінець епохи шведського нейтралітету на фоні російсько-української війни 2022 р.

Як вже було зазначено у попередньому підрозділі, російська агресія 2014 р. по відношенню до України змусила переосмислити Стокгольм власне бачення зовнішньої політики. Слідкуючи за подіями в Україні, у Королівстві зрозуміли: потенційна загроза нападу Росії на територію Швеції є цілком вірогідною, тож держава фактично вісім років здійснювала реформування оборонно-промислового комплексу, вдосконалювала систему військової служби, проводила збройні навчання у кооперації з Північноатлантичним Альянсом, а також організовувала численні кампанії з цивільного захисту населення. Отже, в той час, коли уся світова громадськість обговорювала потенційність нападу Росії на Київ, у Швеції часу дарма не гаяли. Так, на фоні загострення міжнародної політичної обстановки навколо України у січні-

лютому 2022 р., Стокгольм посилив патрулювання стратегічно важливого острова Готланд. Тодішній міністр оборони Швеції Петер Хультквіст (Додаток 13) заявив, що ЗС Швеції роблять все для того, аби бути готовими до можливого нападу¹²⁷. Місяцем пізніше у державі відновило роботу спеціальне урядове відомство – Агентство психологічного захисту, основне завдання якого полягало у протидії іноземній дезінформації, викритті фейків та інших інформаційних «вкидань», направлених на розхитування національної безпеки. Співробітники даної установи зазначали – прямої загрози вторгнення з боку Москви поки що не було зафіксовано, однак відкидати таку можливість, особливо на фоні ускладнення ситуації навколо України, аж ніяк не варто¹²⁸. Задля цього було вирішено посилити аеро-розвідувальну діяльність на східному узбережжі Швеції. Про це ще у грудні 2021 р. заявляв глава Генерального штабу Швеції Мікаель Бюдєн¹²⁹. Таким чином, перед початком широкомасштабної війни Росії проти України Швеція посилювала власну обороноздатність, укріплювала захист східних кордонів, проводила патрулювання на стратегічно важливому о. Готланд, а також відновила роботу спеціального відомства, направлено на боротьбу з зовнішньою дезінформацією. Увесь перелік вищенаведених заходів свідчить про те, що Стокгольм активно готувався до можливого нападу Росії, а згуртована робота з посилення національної безпеки лише довела, що Швецію неможливо застати зненацька.

Втім, навіть на фоні реальної загрози вторгнення, у країні продовжували зберігати позбавлену актуальності політику нейтралітету. Ще восени 2021 р. тодішня прем'єр-міністерка Швеції Магдалена Андерссон (Додаток 14)

---

¹²⁷ Васильченко О. Швеція посилює військове патрулювання на острові Готланд на тлі напруженості НАТО-Росія // АрміяInform. 2022. 17 січня. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/01/17/shvecziya-posylyuye-vijskove-patrulyuvannya-na-ostrovi-gotland-na-tli-napruzenosti-nato-rosiya/> (дата звернення: 12.06.2022).

¹²⁸ У Швеції на виключають нападу Росії на країну // Українська правда. 2022. 6 лютого. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/6/7323001/> (дата звернення: 12.06.2022).

¹²⁹ Швеція підвищила рівень боєготовності через російську агресію // Слово і діло. 2021. 25 грудня. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/12/25/novyna/svit/shvecziya-pidvyshhyla-riven-boyehotovnosti-cherez-rosijsku-ahresiyu> (дата звернення: 12.06. 2022).

підтвердила інформацію, що Королівство не має наміру подавати заявку на членство в НАТО. Вона анонсувала створення нового Плану національної безпеки, а також наголосила, що шведський принцип позаблоковості сприяє військово-політичній стабільності у Північній Європі. Крім того Андерссон додала, що покращення європейської колективної безпеки є найважливішим пріоритетом зовнішньої політики Швеції на поточний момент¹³⁰. Останнім акордом у багатолітньому дотриманні нейтралітету стало рішення шведського уряду про чергову відмову до вступу в Альянс. Офіційним підтвердженням цього стала відповідна урядова Декларація від 16 лютого 2022 р.¹³¹ Тодішня міністерка закордонних справ Анн Лінде, коментуючи це рішення, зазначила, що все більш очевидним стає посилення конфронтаційних тенденцій навколо відносин між Україною та РФ. Голова МЗС наголосила, що Україна є суверенною державою і жодна інша країна не має права диктувати їй свої умови. На фоні потенційного широкомасштабного вторгнення Швеція бачить лише один шлях до відновлення стабільності – дипломатичний діалог. Вступ до Альянсу може призвести до дестабілізації політичної обстановки на півночі Європи, чого Швеція, зрозуміло, допустити не може¹³².

З перших днів початку війни Швеція не тільки словесно підтримала Київ, а й організувала кампанію поставок зброї та обмундирування для ЗС України. Примітно, але ще у січні Анн Лінде стверджувала, що надсилання зброї Україні – це питання не на часі, тим паче Стокгольм має суворі принципи стосовно її експорту¹³³. Проте фактично на перший же тиждень українського протистояння, Стокгольм анонсував про надання Україні значної партії

¹³⁰ Швеція не подаватиме заявки на членство в НАТО // Укрінформ. 2021. 30 листопада. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3360390-svecia-ne-podavatime-zaavki-na-clenstvo-v-nato.html> (дата звернення: 12.06.2022).

¹³¹ Statement of Government Policy. 16.02.2022. URL: <https://www.regeringen.se/tal/2022/02/utrikesdeklarationen-2022/> (дата звернення: 19.02.2022).

¹³² Швеція відмовилася подавати заявку на вступ у НАТО // Укрінформ. 2022. 16 лютого. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3405250-svecia-vidmovilasa-podavati-zaavku-na-vstup-u-nato.html> (дата звернення: 12.06.2022).

¹³³ *Pupig B.* Швеція заявила про відмову постачати зброю Україні // ZAXID.NET. 2022. 24 січня. URL: https://zaxid.net/shvetsiya_zayavila_pro_vidmovu_postachati_zbroyu_ukrayini_n1534454 (дата звернення: 12.06.2022).

озброєння та захисного обладнання, зокрема: 5 тисяч протитанкових гранатометів, 5 тисяч шоломів, стільки ж бронежилетів, а також 135 тис. сухих пайків¹³⁴. Ще через декілька днів Швеція направила понад 53 млн доларів для фінансової підтримки Збройних сил України¹³⁵. Трохи пізніше Анн Лінде заявила про експорт до України значної частини дронів, біноклів та спорядження¹³⁶.

Однак кардинально поворотним моментом у новітній зовнішній політиці Швеції стало те, що держава таки вирішила подати заявку на вступ до НАТО. Про це офіційно заявила прем'єр-міністерка Магдалена Андерссон у травні 2022 року. Вона підкреслила, що це, перш за все, питання національної безпеки держави і аж ніяк не стосується партійної політики. До слова, це дійсно було зважене рішення, яке приймалося у консенсусі з іншими політичними силами. Його підтримали навіть опозиційні партії¹³⁷.

Не встигли у Стокгольмі заговорити про НАТО, як реакція Росії щодо шведських планів не змусила на себе чекати. У Москві, зокрема, заявили, що у разі інтеграції Фінляндії та Швеції до блоку, а також розміщенні Збройних сил Альянсу на території держав стане безпосередньою передумовою для нанесення Росією превентивних ударів¹³⁸. Власне, того ж місяця Москва вже вкотре здійснила провокацію із застосуванням гіперзвукової зброї поблизу

---

¹³⁴ Швеція надасть Україні 5 тисяч одиниць протитанкової зброї, шоломи, бронежилети // Європейська правда. 2022. 27 лютого. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/02/27/7134854/> (дата звернення: 12.06.2022).

¹³⁵ Швеція направила понад \$53 млн на підтримку Збройних сил України // Європейська правда. 2022. 4 березня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/4/7135255/> (дата звернення: 12.06.2022).

¹³⁶ Швеція передасть Україні захисне спорядження, дрони та біноклі // Європейська правда. 2022. 11 березня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/11/7135762/> (дата звернення: 12.06.2022).

¹³⁷ Швеція офіційно вирішила вступити до НАТО // hromadske. 2022. 16 травня. URL: <https://hromadske.ua/posts/u-rosiyi-pid-novim-brendom-zapracuyuvai-restorani-sho-nalezhati-mcdonalds> (дата звернення: 12.06.2022).

¹³⁸ У росії погрожують Фінляндії та Швеції військовим вторгненням // Слово і діло. 2022. 12 травня. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/12/novyna/svit/rosiyi-pohrozhuvat-finlyandiya-ta-shvecziyi-vijskovym-vtorhnenyam> (дата звернення: 12.06.2022)

Швеції і Фінляндії. Мова йдеться про запуск ракети «Циркон»¹³⁹. Треба зазначити, що у Росії існують діаметрально протилежні погляди стосовно вступу Стокгольму до Альянсу, які суперечать одне одному. Так, прес-секретар Президента РФ Д. Пєсков заявляв, що у Росії зі Швецією та Фінляндією «начебто» не існує територіальних суперечок, в той час як Україна могла стати потенційним членом НАТО, що понесло б за собою непоправні наслідки для національної безпеки РФ, тому можливий вступ північних держав до блоку не вплине на погіршення дипломатичних відносин з Москвою¹⁴⁰. Цілком зрозуміло, що будь-які заяви найближчого оточення Президента РФ не відповідають дійсності, адже за ними, як показує український досвід, стоять лише глобальні геополітичні амбіції та суто практичне бажання окупувати території.

Втім, всередині НАТО налаштовані оптимістично щодо бажання Швеції приєднатися до Альянсу. Генеральний секретар Північноатлантичного блоку Є. Столтенберг (Додаток 15) зазначив, що процес вступу Королівства буде максимально прискореним, адже Стокгольм вже давно має налагоджені відносини з блоком, що проявляється у спільних навчаннях, об'єднаних миротворчих місіях та у максимально корисному двосторонньому діалозі загалом¹⁴¹. А для того, щоб гарантувати безпеку Швеції під час перехідного етапу, Альянс вирішив посилити присутність свого флоту в Балтійському морі, з метою недопущення чергових провокацій збоку Москви¹⁴². У травні 2022 р. уряд Швеції офіційно затвердив бажання вступити до блоку, однак

---

¹³⁹ Росія запустила гіперзвукову ракету поблизу Швеції та Фінляндії – деталі // Слово і діло. 2022. 28 травня. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/28/novyna/svit/rosiya-zapustyla-hiperzvukovu-raketu-shvecziyi-ta-finlyandiyi-detali> (дата звернення: 12.06.2022).

¹⁴⁰ У кремлі пояснили, чому проти вступу України до НАТО // Слово і діло. 2022. 16 травня. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/16/novyna/svit/kremli-poyasnyly-chomu-proty-vstupu-ukrayiny-nato> (дата звернення: 12.06.2022).

¹⁴¹ Столтенберг пообіцяв «швидко» прийняти до НАТО Фінляндію та Швецію, якщо вони подадуть заявку // Слово і діло. 2022. 28 квітня. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/04/28/novyna/polityka/stoltenberh-poobicyav-shvydko-pryjnyaty-nato-finlyandiyu-ta-shvecziyu-yakshho-vony-podadut-zayavku> (дата звернення: 12.06.2022).

¹⁴² НАТО посилить присутність у Балтійському морі до вступу Швеції до Альянсу // УНІАН. 2022. 6 травня. URL: <https://www.unian.ua/world/nato-narostit-prisutnist-bilya-kordoniv-shveciji-ta-v-baltiyskomu-mori-novini-svitu-11814696.html> (дата звернення: 12.06. 2022).

М. Андерссон заявила, що держава категорично проти розміщення на своїй території надмірної кількості військових баз і, тим паче, ядерної зброї. Тодішня голова уряду визнала: Стокгольм «завершує одну епоху і починає іншу»¹⁴³. Мова йдеться, безсумнівно, про відхід від традиційного для шведів міжнародного статусу нейтральності, якого Стокгольм дотримувався практично 200 років. Унікальним є й той факт, що майже всі політичні сили, в тому числі опозиційні нинішній правлячій партії Швеції, оголосили про консенсус у прийнятті рішення щодо вступу в Альянс. Це доводить, що потенційність нападу Росії сприймається політичними колами серйозно і у питаннях національної та регіональної безпеки вони готові йти на компроміс, відкидаючи на другий план партійно-ідеологічні протиріччя.

Однак після того, як Стокгольм оголосив про бажання інтегруватися до Альянсу, виникли деякі проблеми. Відомо, що процес входження тієї чи іншої країни до блоку мають одногосно затвердити усі члени Альянсу¹⁴⁴. Однак, коли Туреччина (одна із держав-учасниць НАТО) дізналася про наміри Швеції і Фінляндії приєднатися до нього – Анкара тут же оголосила, що проти. Причина – на думку Туреччини, Стокгольм і Гельсінкі причетні до фінансування тероризму і наданні притулку курдам, з якими Анкара, як відомо, веде анти сепаратистську боротьбу. Однак Туреччина готова допустити дві країни до НАТО, якщо ті виконають ряд умов. Вони стосуються, зокрема, підтримки Анкари у боротьбі з терористичними організаціями, які діють на території Курдистану і Туреччини; проведенні екстрадиції осіб, які пов'язані з організацією терактів; обміні розвідданими тощо. У Анкарі заявили, що у разі виконання Швецією та Фінляндією цих умов, Туреччина неодмінно скасує вето на входження двох держав до складу Альянсу¹⁴⁵. Примітно, що у Швеції до

---

¹⁴³ Швеція подає заявку на членство в НАТО, але не хоче ядерної зброї у себе // BBC NEWS Україна. 2022. 16 травня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61455226> (дата звернення: 13.06.2022).

¹⁴⁴ План дій щодо членства в НАТО (ПДЧ). 24.04.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_009#Text (дата звернення: 13.06.2022).

¹⁴⁵ Картер С. Турція допустить Швецію и Финляндию в НАТО, если те пойдут на 10 условий: СМИ назвали список // UNN. 2022. 8 июня. URL:

позиції Анкари поставилися з розумінням, а для того, аби налагодити конструктивний діалог з Туреччиною, була надіслана об'єднана шведсько-фінська переговорна делегація. Її завдання – пошук компромісів та досягнення того, щоб Туреччина оголосила про відміну вето¹⁴⁶.

Таким чином, розпочата Росією широкомасштабна війна проти України змусила Стокгольм у максимально короткі строки переосмислити власну зовнішньополітичну доктрину. На фоні дестабілізаційних процесів навколо відносин між Україною та РФ у січні-лютому 2022 р., Швеція активно готувалася до можливої загрози збоку Москви в контексті регіональної та національної безпеки. Посилення військового контингенту на східних кордонах та острівних архіпелагах, проведення аеро-розвідувальної діяльності з метою попередження можливих російських провокацій, відновлення органів по роботі з викриттям іноземної дезінформації – ці та інші заходи свідчили про готовність держави к «тотальній» військовій та інформаційно-психологічній обороні.

Досвід Швеції показує, що на фоні потенційного військового вторгнення держава може піти на крайні міри. Такою крайньою межею став відхід Стокгольму від двохсотлітньої політики нейтралітету у зв'язку з подіями на території України. Парадоксальність криється в тому, що буквально у лютому 2022 р. країна публічно оголосила про відсутність намірів вступати в НАТО. Достатньо було двох місяців, щоб національний уряд змінив свою позицію і заявив про остаточне завершення епохи шведського нейтралізму через бажання вступити до блоку. Отже, Стокгольм зробив свій остаточний вибір. До слова, євроатлантичний шлях військового співробітництва намітився, як відомо, ще у 90-і минулого століття. Однак лише міжнародні реалії сьогодення наблизили Швецію до відкритої інтеграції в структури НАТО, що понесло за собою

<https://www.unn.com.ua/ru/news/1980500-turechchina-dopustit-shvetsiyu-ta-finlyandiyu-do-nato-yakscho-ti-pidut-na-10-umov-zmi-nazvali-spisok> (дата звернення: 13.06.2022).

¹⁴⁶ Фінляндія та Швеція відправлять перемовників у Туреччину, щоб зняти вето щодо НАТО // Європейська правда. 2022. 24 травня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/05/24/7139948/> (дата звернення: 13.06.2022).

кардинальну трансформацію зовнішньополітичної доктрини Королівства. Однак остаточно держава ще не може змиритися з обраним вектором міжнародної політики, про що свідчать національні побоювання стосовно розміщення на території Королівства військових баз НАТО та ядерної зброї. Цілком вірогідно, що перед остаточною вступом Швеції до блоку будуть проводитися кампанії довготривалих переговорів, де Стокгольм вимагатиме особливих умов членства в Альянсі. Незважаючи на те, що більшість аналітиків пророчать максимально швидку інтеграцію держави до НАТО, все ж, цей процес значно уповільнює одна з держав-учасниць блоку – Туреччина, наклавши вето на шведські наміри через підозри у причетності Стокгольму до підтримки курдського тероризму. Однак не дивлячись на ті труднощі, що виникли, Швеція намагається вистроїти зважений діалог з Анкарою, організовуючи дипломатичні місії та намагаючись вплинути на скасування Туреччиною заборони.

Таким чином, війна в Україні понесла за собою масштабну переоцінку системи європейської колективної безпеки. Москва вкотре довела про свої агресивні наміри стосовно Києва, що, в свою чергу, змусило інші країни переосмислити власні відносини з РФ, а також ініціювати процес посилення національної оборони. В першу чергу це стосувалося Північних країн – Швеції та Фінляндії, які на фоні бойових дій в Україні та агресивних провокацій Москви в Балтійському регіоні остаточно відійшли від багатолітньої позаблоковості і заявили про бажання вступити до НАТО. Це свідчить лише про те, що при нинішній нестабільній військово-політичній обстановці – доктрина про нейтралітет не працює. І навіть якщо держава буде дотримуватися позаблоковості, то це аж ніяк не позбавлятиме її від наявності потенційної загрози для територіальної цілісності і національної безпеки.

ВИСНОВКИ

Сформульовані висновки відповідають поставленим на початку дослідження завданням. Проаналізувавши стан наукової розробки проблеми, автор дійшов наступних результатів:

По-перше, історіографія зовнішньої політики Королівства Швеція наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. представлена достатньою кількістю наукових робіт як на сторінках зарубіжної, так і вітчизняної історіографії. Враховуючи хронологічні рамки дослідження, більш ніж за 30 років у історіографічному полі виникла низка дискусій з приводу особливостей зовнішньої політики держави. Найбільша кількість наукових досліджень зафіксована, насамперед, у роботах російських дослідників, оскільки протистояння між НАТО та РФ останнім часом загострюється, тож питання політичного визначення Королівства стає актуальним не лише для шведів, а й для Росії, яка хотіла б бачити потенційного союзника у Скандинавії. В українській історичній науці теж зафіксовано чималий пласт напрацювань з даної тематики, адже Стокгольм є надійним партнером України на шляху до євроінтеграції.

По-друге, джерельна база дослідження характеризується різноплановістю та всебічністю. У роботі застосовано опубліковані, довідкові джерела, статистичні дані, а також періодика. Варто підкреслити, що сучасний етап новітньої історії Стокгольму фактично не представлений на сторінках наукових видань. Мова йдеться, зокрема, про події російсько-української війни 2022 р. та їх вплив не лише на зміну європейської колективної безпеки, а й на безпосередній відхід Швеції від традиційної для себе політики нейтралітету у зв'язку з публічно виявленим бажанням приєднатися до НАТО. Через відсутність науково-практичних робіт по заданому аспекту, автор намагався його осмислити за допомогою публікацій фактологічного характеру у періодичних виданнях. Багатоманітність джерельної бази полягає у наявності

цінних історичних матеріалів, активне застосування яких надало дослідженню різноплановий характер.

По-третє, методологічні основи роботи базуються на трьох найважливіших принципах – історизму, об'єктивності та всебічності. Вищенаведені принципи застосовуються у поєднанні із загальнонауковими, спеціально-історичними, статистичними та джерелознавчими способами дослідження, а також із різноплановими науково-методологічними підходами. У роботі активно застосовувався міждисциплінарний підхід з метою якнайширшого осмислення теми через призму інших галузей знань, зокрема: географії, соціології, економіки та політології.

У ході дослідження вдалося окреслити міжнародне становище Швеції наприкінці холодної війни (перша половина 90-х рр.). З падінням «залізної завіси» встановилася абсолютно нова система міжнародних відносин, основоположним принципом якої стала мультиполярність. Цей фактор потребував від держави модернізованих підходів щодо вибудовування нового зовнішньополітичного вектору діяльності. Процеси активної глобалізації впливали на шведське суспільство, а також на рішення провідних політичних сил. Першим і беззаперечним доказом цього став вступ Королівства у 1995 р. до складу Європейського Союзу.

Інтеграція Швеції до ЄС була вмотивована, скоріше, двосторонніми економічними інтересами, тому вважати, що держава у цей період зрадила багатолітнім традиціям міжнародного нейтралітету аж ніяк не варто. Однак у ті ж роки держава доєдналася до програми НАТО «Партнерство заради миру». Можна впевнено стверджувати, що програма «ПЗМ» стала для Швеції своєрідним політичним трампліном, який дозволив країні вийти на новий міжнародний рівень. Він полягав у активній участі Королівства в миротворчих кампаніях, розробці передової зброї, залученні до передових військових навчань, обміні воєнними спеціалістами тощо. Отже, після закінчення холодної війни Швеція почала активно розвивати євроатлантичний курс зовнішньополітичного розвитку. Стокгольм, перш за все, розглядав ЄС у якості

вигідного соціально-економічного партнера, а Північноатлантичний Альянс – як силу, що володіє достатньою кількістю ресурсів для дотримання міжнародної безпеки у Північній Європі зокрема.

Упродовж наступних років Швеція продовжує знаходити альтернативні напрямки розвитку у сфері зовнішньої політики. Протягом 90-х рр. доволі стрімко визрівав арктичний вектор. Вдалося встановити, що даний напрямок на сьогодні не є визначальним для держави. З точки зору географічного положення, Королівство не має доступу до регіону, що обмежує можливості держави стосовно вивчення ресурсного потенціалу Арктики. Арктичний вектор діяльності Швеції полягає, передусім, у активному членстві в таких міжнародних організаціях, як Арктична Рада та Рада Баренцевого/Євроарктичного регіону. Через них Стокгольм долучається до заходів, перш за все, екологічного характеру. Швеція цілком впевнена, що в майбутньому Арктика може стати епіцентром виникнення серйозних міжнародних конфліктів, через розміщення у регіоні деякими приарктичними державами військового контингенту та воєнних баз. У зв'язку з цим – Стокгольм переймається над питаннями політичної стабільності у регіоні. Загалом же, основоположним принципом арктичного напрямку зовнішньої політики Швеції на сьогодні є дотримання країною міжнародно-правових домовленостей і зобов'язань стосовно розвитку даної географічної області.

Наступним, не менш важливим напрямком є балтійський. Автор дійшов висновку: у порівнянні з арктичним, він є найбільш пріоритетним для Швеції, в першу чергу тому, що значна частина східного узбережжя держави примикає до Балтійського моря. Тісні двосторонні відносини Стокгольму з країнами Балтійського регіону сягають глибини віків і в умовах сучасності вони аж ніяк не втратили своєї актуальності. Безпосередня близькість Королівства до Балтики створює сприятливі умови для різноманітних видів міжнародної діяльності у формі судноплавства, організації науково-практичних розвідок, природно-екологічного моніторингу тощо. Швеція в рамках Балтійського регіону реалізовує два найбільш пріоритетних для неї напрямки: військово-

політичний та економічний. Перший полягає у організації Стокгольмом заходів по дотриманню політичної рівноваги у регіоні. Другий ґрунтується на матеріальних інтересах і вигоді, яку держава може почерпнути від динамічної торговельної співпраці з країнами регіону, зокрема з т. зв. «прибалтійською трійкою» – Литвою, Латвією та Естонією. Території цих країн стали привабливими для Швеції в контексті капіталовкладень та будівництва власних ТНК.

Точкою відліку для переосмислення Швецією доктрини про нейтралітет стали події 2014 р. Окупація Росією українського Криму та розв'язання Москвою війни на Донбасі призвели до миттєвої реакції світової громадськості на дії РФ. Черговим, але вже останнім каталізатором, який вплинув на остаточний перегляд Швецією свого нейтрального статусу, стало широкомасштабне вторгнення Росії на територію України у лютому 2022 р. Парадоксальним є те, що буквально за декілька днів до початку війни, шведський уряд вкотре прийняв Декларацію, якою підтверджувався позаблоковий статус держави. Але достатньо було двох місяців, аби Стокгольм змінив раз і назавжди свою традиційну позицію. Геноцид українського народу збоку Москви, а також потенційна російська загроза з Балтійського моря змусили Швецію фундаментально підготуватися до можливої війни. Посилення військового контингенту на східних кордонах, відновлення відомства, яке мусило боротися з іноземною (російською) дезінформацією і пропагандою, масова підготовка населення до воєнних умов – ці та інші методи підготовки до «тотальної оборони» стали далеко не останніми у Королівстві. Вінцем всього цього стало публічне бажання держави приєднатися до НАТО у травні 2022 р. Таким чином, російське вторгнення в Україну довело не лише хибність колективної безпеки у Східній Європі, а й безповоротно вплинуло на рішення Стокгольму кардинально переосмислити доктрину про нейтралітет. Наслідком цього стало прийняття глибоко історичного рішення держави відмовитися від принципу позаблоковості й стати повноправним членом Альянсу. Двостороннє співробітництво між Швецією та НАТО визрівало роками: з моменту

приєднання Королівства до програми «Партнерство заради миру» у 1994 р. і до часу, коли держава заявила про плани на вступ до Альянсу у 2022 р. Практично за 30 років співпраці це взаємне партнерство дійшло до логічного кінця.

Загалом же, діяльність Королівства на світовій арені характеризується достатньою активністю та ініціативністю. Спираючись на результати даного дослідження можна впевнено зазначити, що Швеція – це держава майбутнього, в пріоритетах якої завжди залишатиметься повага до норм міжнародного права, запобігання будь-яким формам збройних конфліктів, збереження глобального природного середовища, а також налагодження тісних торгівельно-економічних відносин з країнами світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Джерела

Опубліковані джерела

1. Conference of Foreign Ministers of the Baltic Sea States Copenhagen. 5-6.03.1992. URL: <https://cbss.org/wp-content/uploads/2020/05/1992-CBSS-1st-Ministerial-Session-Communique.pdf> (дата звернення: 03.06.2022).
2. Statement of Government Policy. 16.02.2022. URL: <https://www.regeringen.se/tal/2022/02/utrikesdeklarationen-2022/> (дата звернення: 19.02.2022).
3. Декларация о сотрудничестве в Баренцевом/Евро-Арктическом регионе. 11.01.1993. URL: https://narfu.ru/upload/medialibrary/abb/deklaratsiya-o-sotrudnichestve-bear_.pdf (дата звернення: 01.06.2022).
4. Декларация об учреждении Арктического совета. 19.09.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_108#Text (дата звернення: 19.02.2022).
5. Договір про заснування Європейської спільноти. 01.01.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text (дата звернення: 18.02.2022).
6. Договор о Европейском Союзе. 07.02.1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029#Text (дата звернення: 18.02.2022).
7. Конвенция Организации Объединённых Наций по морскому праву. 03.06.99. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057#Text (дата звернення: 01.06.2022).
8. Конституция Королевства Швеции. 27.02.1976. URL: <https://legalns.com/download/books/cons/sweden.pdf> (дата звернення: 18.02.2022).
9. Партнерство заради миру. Рамковий документ. 10.01.1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_001#Text (дата звернення: 19.02.2022).
10. План дій щодо членства в НАТО (ПДЧ). 24.04.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_009#Text (дата звернення: 13.06.2022).
11. Угода між державами-учасниками Північноатлантичного Договору та іншими державами, які беруть участь у програмі «Партнерство заради миру»,

щодо статусу їхніх збройних сил. 19.06.1995. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/MU95580.html (дата звернення: 19.02.2022).

12. Угода між сторонами Північноатлантичного договору стосовно статусу їхніх збройних сил. 19.06.1951. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/MU51012.html (дата звернення: 19.02.2022).

Довідкові видання

13. Конституционное право. Энциклопедический словарь. Москва, 2001. 675 с. URL: https://constitutional_law.academic.ru/172/ВНЕШНЯЯ_ПОЛИТИКА (дата звернення: 19.02.2022).

14. Политика. Толковый словарь. Москва, 2001. URL: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/politology/104/Международные> (дата звернення: 19.02.2022).

15. Райзберг Б. А. Современный социэкономический словарь. Москва, 2012. С. 309. URL: <http://ponjatija.ru/taxonomy/term/2438> (дата звернення: 20.02.2022).

16. Словарь по географии. 2015. URL: https://geography_ru.academic.ru/1629/глобализация (дата звернення: 20.02.2022).

17. Словарь политических терминов. 2010. URL: https://political_terms.academic.ru/99/ВНЕШНЯЯ_ПОЛИТИКА (дата звернення: 19.02.2022).

18. Словарь терминов и понятий по обществознанию. Автор-составитель А. М. Лопухов. Москва, 2013. С. 209–211. URL: <http://ponjatija.ru/node/6004> (дата звернення: 19.02.2022).

19. Энциклопедический словарь по психологии и педагогике. 2013. URL: https://psychology_pedagogy.academic.ru/3762/ВНЕШНЯЯ_ПОЛИТИКА (дата звернення: 19.02.2022).

20. Юридическая энциклопедия. 2015. URL: https://yuridicheskaya_encyclopediya.academic.ru/2014/ГЛОБАЛИЗАЦИЯ (дата звернення: 20.02.2022).

Результати соціологічних опитувань та статистичні дані

21. Folkomröstningen 1994. URL: <https://www.scb.se/en/finding-statistics/search/Index?Date=Anytime&Sort=relevance&Query=referendum&Page=2&Tab=scb&Exact=False> (дата звернення: 19.02.2022).

22. Всемирный банк: Качество государственного управления в странах мира – 1996-2008 годы // Центр гуманитарных технологий. 10.07.2009. URL: <https://gtmarket.ru/news/state/2009/07/10/2242> (дата звернення: 30.05.2022).

23. Current international missions. *As of February 2020. URL: <https://www.forsvarsmakten.se/en/activities/current-international-missions/> (дата звернення: 20.02.2022)

24. Yes and no to the euro – The referendum on the euro in 2003. 10.08.2004. URL: <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/democracy/political-party-preferences/party-preference-survey-psu/pong/publications/yes-and-no-to-the-euro—the-referendum-on-the-euro-in-2003/> (дата звернення: 19.02.2022)

Періодика

25. UNN [2014–2022].
26. ZAXID.NET [2014–2022].
27. Європейська правда [2014–2022].
28. Корреспондент. Net [2014–2022].
29. Слово і діло [2014–2022].
30. Українська правда [2014–2022].
31. УНІАН [2014–2022].

Література

32. *Aggestam K., Bergman A., Hedling E.* Feminist digital diplomacy and foreign policy change in Sweden // *Place Branding and Public Diplomacy*. 2021. P. 1–11.

33. *Ambassador Malmqvist* Швеція і НАТО – 23 роки одним шляхом // NATO REVIEW. 2018. 11 січня. URL: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2018/01/11/shvetsya-nato-23-roki-odnim-shlyahom/index.html> (дата звернення: 09.06.2022).
34. *Carl Bildt*. 2014. 1 March // Twitter. URL: <https://twitter.com/carlbildt/status/439769423684317184> (дата звернення: 09.06. 2022).
35. *Czarny R. M.* Sweden: From Neutrality to International Solidarity. Switzerland: Springer International Publishing 2018. 311 p.
36. *Eddie G. D.* Swedish Foreign Policy, 1809–2019. New York, 2020. 424 p.
37. *Edwards N.* Identity and Foreign Policy: Competing Narratives in Swedish State Autobiographies // E-International Relations. 2021. P. 1–9.
38. *Joakim K.* Reinfeldt orolig inför toppmötet // Aftonbladet. 2014. 19 March. URL: <https://web.archive.org/web/20140320114655/http://www.aftonbladet.se/nyheter/article18570401.ab> (дата звернення: 09.06.2022).
39. *Kouvo S. A.* Challenging Agenda for Troubled Times: The Swedish Feminist Foreign Policy // Retfaerd. 2019. № 4. P. 65–88.
40. *Reinfeldt F.* Swedish PM: Russian worries «understandable» // The Local. 2014. 3 March. URL: <https://web.archive.org/web/20180922174948/https://www.thelocal.se/20140303/pm-says-ukraine-conflict-understandable>.
41. *Алієва Е.* Безпекова політика Швеції в контексті російської агресії проти Швеції // ГРАН. 2019. № 5. С. 14-24.
42. Анексія Криму та агресія на Донбасі загрожують глобальній безпеці – прем'єр Швеції // Укрінформ. 2020. 27 вересня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3107187-aneksia-krimu-ta-agresia-na-donbasi-zagrozuut-globalnij-bezpeci-premer-svecii.html> (дата звернення: 10.06.2022).
43. *Аникина А. О.* Нейтралитет стран Северной Европы под вопросом? // Academy. 2019. № 3 (42). С. 1–5.

44. Антошкін В. К., Цвірова В. В. Трансформація концепції нейтралітету та позаблоковості європейських країн в умовах глобалізації // Стратегічні пріоритети. 2013. № 2. С. 161–167.
45. Божко С. О. Геополітичне положення Балтійського моря // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2014. № 120. С. 127-137.
46. Божко С. О. Організаційні основи зовнішньої політики Швеції // Політичні проблеми міжнародних відносин. 2010. № 3. С. 51–57.
47. Божко С. О. Політика безпеки Швеції в регіоні Балтійського моря після закінчення «холодної війни» // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2004. № 10. С. 542-554.
48. Болдырева С. Ю., Болдырев Р. Ю., Рагозин Г. С. «Сокрытый союз» или «Свобода от союзов»? Дискусии в Швеции и Финляндии о возможном вступлении в НАТО в 1991–2016 годах // Балтийский регион. 2020. № 2. С. 23–39.
49. Брайчевська О. А., Ковальчук Ю. О. Особливості зовнішньої політики Швеції в умовах сучасної геополітичної ситуації // Вісник Черкаського університету. 2017. № 3. С. 90–99.
50. Васильченко О. Швеція посилює військове патрулювання на острові Готланд на тлі напруженості НАТО-Росія // АрміяInform. 2022. 17 січня. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/01/17/shvecziya-poslyuyue-vijskove-patrulyuvannya-na-ostrovi-gotland-na-tli-napruzhnosti-nato-rosiya/> (дата звернення: 12.06.2022).
51. Волощук С. М. Трансформації зовнішньої політики нейтральних та позаблокових країн Європи в умовах пост біполярного світу // Науковий вісник Ужгородського університету. 2012. № 28. С. 101-107.
52. Воронов К. В. Северный нейтрализм: исторический финал или трансформация? // Современная Европа. 2018. № 1. С. 80–89.
53. Воронов К. В. Страны Северной Европы: сближение геополитических линий // Мировая экономика и международные отношения. 2010. № 5. С. 62–71.

54. *Воронов К. В.* Эрозия «шведской модели» и девальвация политики неприсоединения // *Мировая экономика и международные отношения.* 2015. № 12. С. 48–57.
55. *Воронов К.* Миротворчество стран Северной Европы: ответы на вызовы // *Мировая экономика и международные отношения.* 2011. № 12. С. 57–68.
56. *Герасимова Г. А.* Безпекова політика Королівства Швеція // *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса.* 2020. № 12. С. 39–44.
57. *Гехт А. Б., Лосев С. А.* Основные направления деятельности Швеции в Совете государств Балтийского моря // *Восемнадцатые Петровские чтения : материалы всероссийской научной конференции с международным участием.* Санкт-Петербург : Северная звезда, 2017. С. 91–97.
58. *Гехт А. Б., Цвериганашвили И. А.* Арктика во внешней политике Швеции: основные тренды современности // *Ученые записки НовГУ.* 2019. № 3 (21). С. 1–5.
59. *Дерябина Ю. С., Антюшина Н. М.* Северная Европа. Регион нового развития. Москва: «Весь мир», 2008. 508 с.
60. *Дзюбан В. В.* Арктическая политика Швеции и ее перспективы // *Архонт.* 2019. № 6 (15). С. 10–16.
61. *Дирда А. О.* Особливості формування нейтралітету у зовнішній політиці європейських країн // *Актуальні проблеми міжнародних відносин.* 2015. № 125. С. 53–66.
62. *Дорош Л. О., Штена П. В.* Євроатлантична та євроінтеграція як зовнішньополітична безпекова стратегія нейтральних держав Європи // *Вісник Маріупольського державного університету.* 2019. № 26. С. 99–107.
63. *Дуляницький В.* Геополітична ситуація в світі після закінчення Холодної війни // *Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету.* № 26. 2015. С. 167–168.

64. *Єреміца В.* «Швеція готується до війни проти Росії» (світова преса) // Радіо Свобода. 2018. 18 січня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28983224.html> (дата звернення: 10.06.2022).
65. *Зарецькая О. В.* Трансформація зовнішньої політики і регіоналізм Швеції в кінці ХХ століття // Скандинавські читання: етнографічні і культурно-історичні аспекти. 2014. С. 183–191.
66. *Захарова Н.* Швеція: економіка під ударами фінансових кризисів // Сучасна Європа. 2010. № 3. С. 84-95.
67. *Захарова Н. Ю.* Швеція проти євро // Сучасна Європа. 2004. № 3. С. 112-119.
68. *Зеленева І. В.* Партнерство Швеції і НАТО: концепція «тотальної оборони» // Оригінальні дослідження. 2022. №1. С. 110-114.
69. *Зыков А. В., Боцман О. С., Щеголев В. А., Дмитриев Г. Г.* Характеристика військового потенціалу Швеції // Актуальні проблеми фізичної і спеціальної підготовки силових структур. 2021. № 2. С. 141-145.
70. *Іванов І. С.* Арктичний регіон: проблеми міжнародного співробітництва. Москва, 2013. С. 191-192.
71. *Іванов К., Смирнов А.* Все, що ви хотіли знати про Швецію. Стокгольм: Видання Шведського інституту в співробітництві з відділом культури і інформації Посольства Швеції в Росії, 2001. 285 с.
72. *Карпова К. А.* Питання приєднання нейтральних держав Європи до НАТО: приклад Швеції // Проблеми європейської безпеки. 2018. № 3. С. 150–158.
73. *Картер С.* Турція допустить Швецію і Фінляндію до НАТО, якщо вони погодяться на 10 умов: ЗМІ назвали список // UNN. 2022. 8 червня. URL: <https://www.unn.com.ua/ru/news/1980500-turechchina-dopustit-shvetsiyu-ta-finlyandiyu-do-nato-yakscho-ti-pidut-na-10-umov-zmi-nazvali-spisok> (дата звернення: 13.06.2022).

74. *Ковалев А. А.* Геополитическая активность в Арктике стран Северной Европы и их оборонные программы // *Международные отношения.* 2020. № 3. С. 1–16.
75. *Коломієць О. В.* Безпекова парадигма скандинавського нейтралітету: на прикладі Фінляндії та Швеції // *Проблеми міжнародних відносин.* 2013. Вип. 6. С. 81–99.
76. *Кондратов Н. А.* Межгосударственное взаимодействие на Севере Европы: географический аспект // *Arctic Environmental Research.* 2010. № 3. С. 5–13.
77. *Коньшев В. Н., Сергунин А. А.* Арктическая стратегия США и национальные интересы России // *Национальные интересы: приоритеты и безопасность.* 2012. № 48. С. 2-10.
78. *Коньшев В., Сергунин А.* Арктика на перекрестье геополитических интересов // *Мировая экономика и международные отношения.* 2010. № 9. С. 43-53.
79. *Корнеевец В. С.* Понятия «страны Балтийского региона» и «Балтийский регион» // *Космополис.* 2008. № 2. С. 68-77.
80. *Королева А. В.* Экономика северных стран и экономика стран Прибалтики // *Вестник КРАГСИУ.* 2016. № 17. С. 153-158.
81. *Кузнецов А. В.* Трансграничная корпоративная интеграция в Балтийском регионе // *Балтийский регион.* 2012. № 1. С. 17-26.
82. *Кустов А. Н.* Швеция и Финляндия: сотрудничество с НАТО и политика нейтралитета // *Вестник СНО ДОННУ.* 2022. № 14. С. 206-210.
83. *Макушенко Я. М., Дзись Ю. И.* Арктическая стратегия Швеции: цели и перспективы // *The Newman In Foreign Policy.* 2021. № 62. С. 53-56.
84. *Мельник Н. А.* Вплив процесу глобалізації на трансформацію позицій нейтральних країн наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття // *Вісник Одеського національного університету.* 2008. № 3. С. 241–252.

85. *Мельник О., Чернова А.* Нові виклики та загрози вимагають нових підходів до оборони: досвід Швеції // *Національна безпека і оборона*. 2009. № 1. С. 30–36.

86. *Морозов А. И.* Международно-правовой режим Арктики: ход переговорного процесса // *Проблемы постсоветского пространства*. 2016. № 2. С. 117-126.

87. НАТО посилить присутність у Балтійському морі до вступу Швеції до Альянсу // УНІАН. 2022. 6 травня. URL: <https://www.unian.ua/world/nato-narostit-prisutnist-bilya-kordoniv-shveciji-ta-v-baltiyskomu-mori-novini-svitu-11814696.html> (дата звернення: 12.06. 2022).

88. *Павленко В. И., Подоплекин А. О., Куценко С. Ю.* Система фундаментальных научных исследований в Арктике и реализация геополитических интересов циркумполярных стран // *Арктика: экология и экономика*. 2016. № 4. С. 86-92.

89. Парламент Швеції закликав уряд відкрити можливість для потенційного вступу в НАТО // *Європейська правда*. 2020. 22 грудня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/12/22/7117876/> (дата звернення: 10.06.2022).

90. *Перебийніс Є.* Україна і Швеція: Партнерство, випробуване історією // *Національна безпека і оборона*. 2009. № 1. С. 3–5.

91. *Петренко Л.* Дефінляндизація Фінляндії та Швеції // ZAXID.NET. 2022. 19 травня. URL: https://zaxid.net/definlyandizatsiya_finlyandiyi_ta_shvetsiyi_n1543072 (дата звернення: 09.06.2022).

92. *Петров К.* Участие вооружённых сил Швеции в операциях за пределами национальной территории // *Зарубежное военное обозрение*. 2014. № 7. С. 20-25.

93. *Пуріг В.* Швеція заявила про відмову постачати зброю Україні // ZAXID.NET. 2022. 24 січня. URL: https://zaxid.net/shvetsiya_zayavila_pro_vidmovu_postachati_zbroyu_ukrayini_n1534454 (дата звернення: 12.06.2022).

94. Підберезних І. Є., Галкін Р. Д. Політика національної безпеки Королівства Швеція: історико-правовий контекст // Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 3. С. 172-177.

95. Плевако Н. С. Выборы в Швеции и НАТО // Научно-аналитический вестник Института Европы РАН. 2018. № 4. С. 13–17.

96. Политов А. В., Першин Ю. Ю., Зеленін А. В. Оценка физической подготовленности военнослужащих Вооруженных Сил Швеции // Актуальные проблемы физической и специальной подготовки силовых структур. 2021. № 3. С. 173-181.

97. Поплавский А. Формирование политики безопасности Норвегии и Швеции в 1990-е гг. // Белорусский журнал международного права и международных отношений. 2003. № 4. С. 51–58.

98. Прем'єр Швеції підтримує розширення і продовження санкцій проти РФ // УНІАН. 2019. 4 грудня. URL: <https://www.unian.ua/politics/10779785-prem-yer-shveciji-pidtrimuye-rozshirennya-i-prodovzhennya-sankciy-proti-rf.html> (дата звернення: 10.06.2022).

99. Пугачова Д. В. Специфіка взаємодії країн Скандинавії у сфері зовнішньої політики: безпековий вимір // S.P.A.C.E. 2017. № 2. С. 89–93.

100. Пугачова Д. В. Шведсько-північноатлантичне партнерство: особливості 2000-х // Гілея. 2013. №79. С. 343-346.

101. Росія запустила гіперзвукову ракету поблизу Швеції та Фінляндії – деталі // Слово і діло. 2022. 28 травня. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/28/novyna/svit/rosiya-zapustyla-hiperzvukovu-raketu-shvecziyi-ta-finlyandiyi-detali> (дата звернення: 12.06.2022).

102. Савенко Е. И. Швеция – ЕС: эволюция сотрудничества в рамках политики обороны и безопасности // Вестник Саратовского университета: Серия «История. Международные отношения». 2018. № 4. С. 501–507.

103. Сайфиев Э. И. Прогноз развития арктической политики Швеции // Неделя науки СПбПУ : материалы научной конференции с международным участием. Санкт-Петербург : Политех-Пресс, 2020. С. 218–220.

104. *Смирнов А. М.* Перспективы вступления Швеции и Финляндии в НАТО // Казачество. 2017. № 3 (27). С. 57–63.

105. *Смирнов В. А.* Роль элит в выборе внешнеполитических приоритетов стран Прибалтики // Вестник РУДН. 2020. № 4. С. 603-616.

106. *Смирнова А. А., Федоров В. В.* Соотношение понятий «мир» и «нейтралитет» во внешней политики Швеции // *Studia Humanitatis Borealis*. 2016. № 1. С. 16-26.

107. Столтенберг пообіцяв «швидко» прийняти до НАТО Фінляндію та Швецію, якщо вони подадуть заявку // Слово і діло. 2022. 28 квітня. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/04/28/novyna/polityka/stoltenberh-poobicyav-shvydko-pryjnyaty-nato-finlyandiyu-ta-shvecziyu-yakshho-vony-podadut-zayavku> (дата звернення: 12.06.2022).

108. *Трофименко А. В., Чокотило Н. Е.* Етапи трансформації шведського нейтралітету // Вісник Маріупольського державного університету. 2019. № 26. С. 174–182.

109. *Трунов Ф. О.* Североевропейское измерение деятельности НАТО на современном этапе // Проблемы европейской безопасности. 2018. № 3. С. 127-149.

110. У кремлі пояснили, чому проти вступу України до НАТО // Слово і діло. 2022. 16 травня. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/16/novyna/svit/kremli-poyasnyly-chomu-proty-vstupu-ukrayiny-nato> (дата звернення: 12.06.2022).

111. У росії погрожують Фінляндії та Швеції військовим вторгненням // Слово і діло. 2022. 12 травня. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/12/novyna/svit/rosiyi-pohrozhuyut-finlyandiyi-ta-shvecziyi-vijskovym-vtorhnennyam> (дата звернення: 12.06.2022)

112. У Швеції заявили про загрозу військової ескалації в Балтійському регіоні // Європейська правда. 2020. 13 березня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/03/13/7107474/> (дата звернення: 10.06.2022).

113. У Швеції зростає підтримка потенційного членства у НАТО // Європейська правда. 2021. 12 січня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2021/01/12/7118410/> (дата звернення: 10.06.2022).

114. У Швеції на виключають напад Росії на країну // Українська правда. 2022. 6 лютого. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/6/7323001/> (дата звернення: 12.06.2022).

115. *Усубов Ф. Дж.* Проблемы сотрудничества НАТО с нейтральными странами Европы в начале XXI века // Известия РГПУ им. А. И. Герцена. 2010. № 124. С. 374-380.

116. Фінляндія та Швеція відправлять перемовників у Туреччину, щоб зняти вето щодо НАТО // Європейська правда. 2022. 24 травня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/05/24/7139948/> (дата звернення: 13.06.2022).

117. Фінляндія, Швеція та США посилять оборонну співпрацю // Європейська правда. 2018. 9 травня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2018/05/9/7081450/> (дата звернення: 10.06.2022).

118. *Часовский В. И.* Сотрудничество стран Балтийского региона: современное состояние и проблемы // Балтийский регион – регион сотрудничества : проблемы и перспективы трансграничного сотрудничества вдоль западного побережья России : материалы международной научно-практической конференции. Калининград, 2018. С. 165-176.

119. Шведские эксперты считают, что Россия может применить ядерное оружие в региональном конфликте // УНІАН. 2017. 14 июня. URL: <https://www.unian.net/world/1976099-shvedskie-ekspertyi-schitayut-что-rossiya-mojet-primenit-yadernoe-orujie-v-regionalnom-konflikte.html> (дата звернення: 10.06.2022).

120. Швеція викликала посла РФ через небезпечний маневр Су-27 // УНІАН. 2019. 24 лютого. URL: <https://www.unian.ua/world/10458126-shveciya->

viklikala-posla-rf-cherez-nebezpechniy-manevr-su-27.html (дата звернення: 10.06.2022).

121. Швеція відмовилася подавати заявку на вступ у НАТО // Укрінформ. 2022. 16 лютого. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3405250-svecia-vidmovilasa-podavati-zaavku-na-vstup-u-nato.html> (дата звернення: 12.06.2022).

122. Швеція надасть Україні 5 тисяч одиниць протитанкової зброї, шоломи, бронжилети // Європейська правда. 2022. 27 лютого. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/02/27/7134854/> (дата звернення: 12.06.2022).

123. Швеція направила понад \$53 млн на підтримку Збройних сил України // Європейська правда. 2022. 4 березня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/4/7135255/> (дата звернення: 12.06.2022).

124. Швеція не подаватиме заявки на членство в НАТО // Укрінформ. 2021. 30 листопада. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3360390-svecia-ne-podavatime-zaavki-na-clenstvo-v-nato.html> (дата звернення: 12.06.2022).

125. Швеція офіційно вирішила вступити до НАТО // hromadske. 2022. 16 травня. URL: <https://hromadske.ua/posts/u-rosiyi-pid-novim-brendom-zapracyuvali-restorani-sho-nalezjali-mcdonalds> (дата звернення: 12.06.2022).

126. Швеція передасть Україні захисне спорядження, дрони та біноклі // Європейська правда. 2022. 11 березня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/11/7135762/> (дата звернення: 12.06.2022).

127. Швеція підвищила рівень боєготовності через російську агресію // Слово і діло. 2021. 25 грудня. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/12/25/novyna/svit/shvecziya-pidvyshhyla-riven-boyehotovnosti-cherez-rosijsku-ahresiyu> (дата звернення: 12.06.2022).

128. Швеція подає заявку на членство в НАТО, але не хоче ядерної зброї у себе // BBC NEWS Україна. 2022. 16 травня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61455226> (дата звернення: 13.06.2022).

129. Швеція придбає у США системи Patriot // Європейська правда. 2018. 1 серпня. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2018/08/1/7085102/> (дата звернення: 10.06.2022).

130. *Шевченко А. Р.* Особливості позиціонування Швеції в ЄС // Проблеми міжнародних відносин. 2013. № 6. С. 232-243.

Дисертації, автореферати

131. *Зарецкая О. В.* Регионализм во внешней политике Норвегии и Швеции (1945–2000 гг.) : автореф. дис... канд. полит. наук: 07.00.15. Архангельск, 2008. 24 с.

132. *Кулябина Л. М.* Особенности внешнеполитического курса Швеции в условиях глобализации : автореф. дис... канд. полит. наук: 23.00.04. Москва, 2005. 28 с.

133. *Пугачова Д. В.* Зовнішня політика країн Скандинавії у сфері безпеки та оборони у постбіполярний період : автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04. Київ, 2017. 29 с.

134. *Ведерникова С. В.* Швеция и Европейский Союз: процесс приспособления к новым условиям развития интеграции : автореф. дис... канд. экон. наук: 08.00.14. Москва, 2004. 17 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

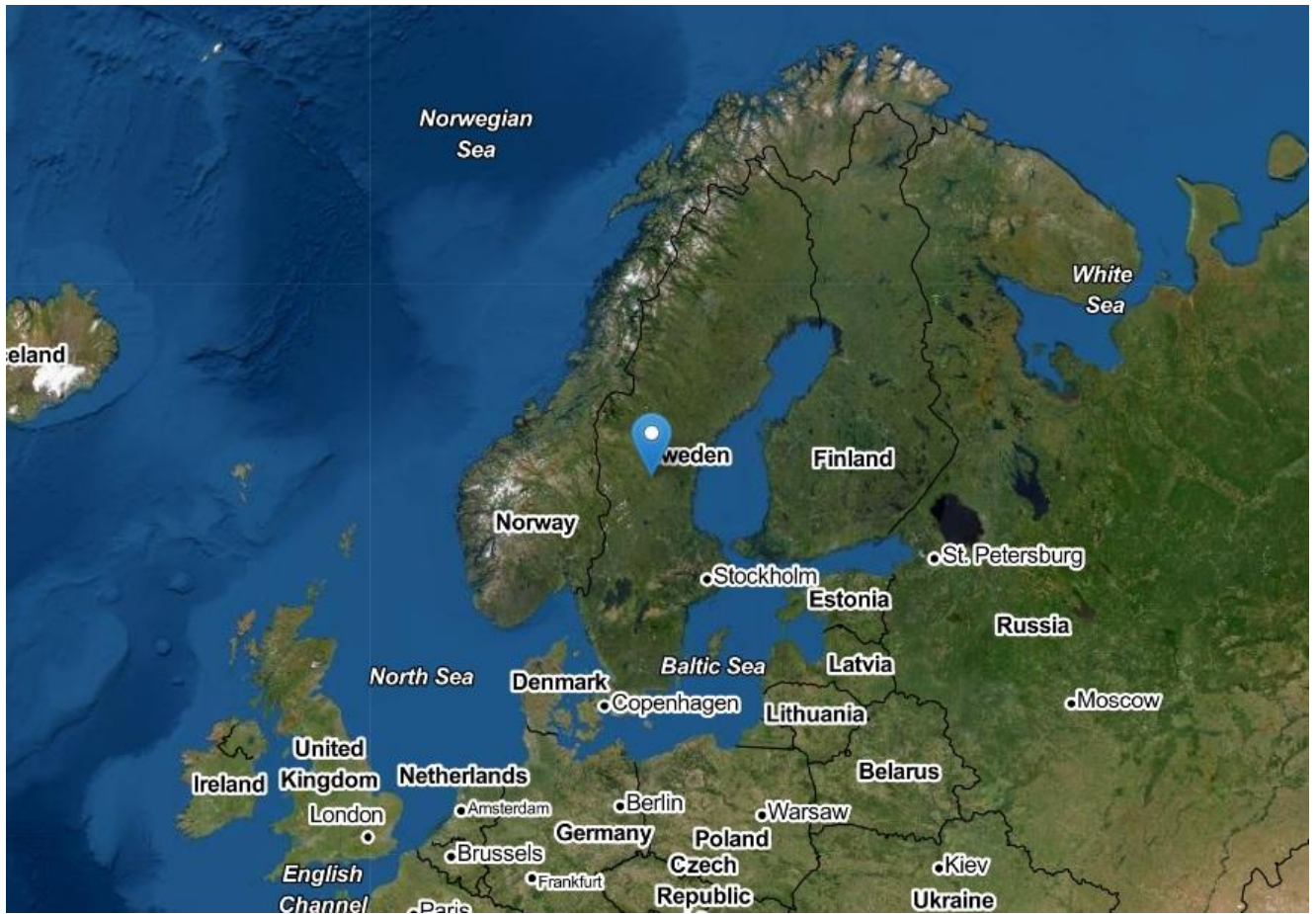
Показники якості державного управління в країнах світу у 2008 році
(Швеція)

ГОСУДАРСТВО	ИНДЕКС	ИНДЕКС	ИНДЕКС	ИНДЕКС	ИНДЕКС	ИНДЕКС
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5	№ 6
Чили	77	66	85	93	88	87
Швейцария	97	94	99	95	97	97
Швеция	100	88	99	96	98	98
Шри-ланка	34	3	47	44	55	54
Эквадор	41	20	15	14	9	23

Складено за: Всемирный банк: Качество государственного управления в странах мира – 1996-2008 годы // Центр гуманитарных технологий. 10.07.2009.
URL: <https://gtmarket.ru/news/state/2009/07/10/2242> С. 13/14.

Географічне положення Швеції

URL: http://www.mapnall.com/uk/Географічна-карта-Швеція_446810.html

Політична карта Арктичного регіону

ARCTIC REGION

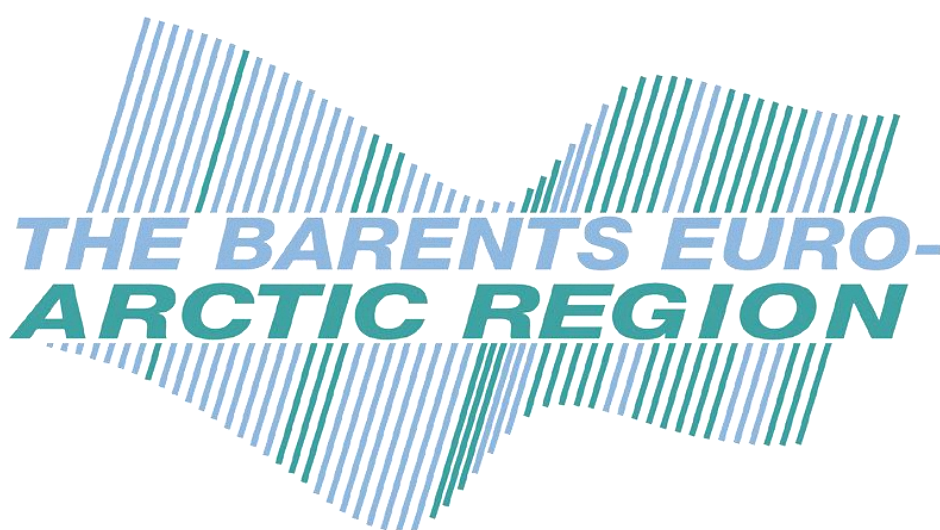

URL: <https://www.maps-of-the-world.com/world/arctic-arghion/large-scale-political-map-of-arctic-region-2012>

Емблема Арктичної ради

URL: <https://www.arctic-council.org>

Емблема Ради Баренцевого/Євроарктичного регіону

URL: <https://www.barents-council.org>

Балтійське море на карті світу

URL: <https://dovidka.biz.ua/baltiyske-more/>

Емблема Ради держав Балтійського моря

URL: <https://cbss.org>

Додаток 8**Лейла Фрейвальдс – міністерка закордонних справ Швеції
(2003-2006)**

URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Лейла_Фрейвальдс#/media/Файл:Laila_Freivalds,_Sveriges_utrikesminister_\(Bildet_ar_tagen_vid_Nordiska_radets_session_i_Oslo,_2003\)_1.jpg](https://uk.wikipedia.org/wiki/Лейла_Фрейвальдс#/media/Файл:Laila_Freivalds,_Sveriges_utrikesminister_(Bildet_ar_tagen_vid_Nordiska_radets_session_i_Oslo,_2003)_1.jpg)

Додаток 9**Фредрік Райнфельдт – прем'єр-міністр Швеції (2006-2014)**

URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Фредрік_Райнфельдт#/media/Файл:Fredrik-reinfeldt-alliance-cropped.jpg

Додаток 10**Карл Більдт – міністр закордонних справ Швеції (2006-2014)**

URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Карл_Більдт#/media/Файл:Carl_Bildt.b8dn3503382.jpg

Додаток 11**Стефан Левен – прем'єр-міністр Швеції (2014-2021)**

URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Карл_Більдт#/media/Файл:Carl_Bildt.b8dn3503382.jpg

Додаток 12

Анн Лінде – міністерка закордонних справ Швеції (2019 – 2022)

URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Файл:Annlindecropped.jpg>

Додаток 13

Петер Хульквіст – міністр оборони Швеції (2014–2019)

URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Петер_Гульквіст#/media/Файл:Peter_Hultqvist.jpg

Додаток 14**Магдалена Андерссон – прем'єр-міністерка Швеції (2021 – 2022)**

URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Магдалена_Андерссон#/media/Файл:Budgetpropositionen_för_2022_\(1_av_8\)_cropped_\(1\).jpg](https://uk.wikipedia.org/wiki/Магдалена_Андерссон#/media/Файл:Budgetpropositionen_för_2022_(1_av_8)_cropped_(1).jpg)

**Єнс Столтенберг – генеральний секретар НАТО (2014 – по
сьогоднішній час)**

URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Магдалена_Андерссон#/media/Файл:Budgetpropositionen_för_2022_\(1_av_8\)_cropped_\(1\).jpg](https://uk.wikipedia.org/wiki/Магдалена_Андерссон#/media/Файл:Budgetpropositionen_för_2022_(1_av_8)_cropped_(1).jpg)